

Inventering av häckande kustfåglar och övervakning av fågelskyddsområden i Vellinge kommun

Sydlig kärrsnäppa, hane. Eskilstorps ängar, maj 2017. Foto: Mattias Ullman

Verksamhetsrapport 2017

Rapporten kan beställas från:

LÄNSSTYRELSEN SKÅNE

Miljöavdelningen

205 15 MALMÖ

Telefon: 010-224 10 00

e-post: skane@lansstyrelsen.se

eller

FALSTERBO FÅGELSTATION

Fyren, Fyrvägen 35

239 40 FALSTERBO

Telefon: 040-47 37 03

e-post: falsterbo@skof.se

www.falsterbofagelstation.se

Finns även i digitalt format (pdf).

Sammanställd av:

Mattias Ullman, Falsterbo Fågelstation

Falsterbo oktober 2017

Meddelande nr. 313 från Falsterbo Fågelstation

Sammanfattning

Denna rapport redogör för en inventering av samtliga havsstrandängsområden och öar i Vellinge kommun under häckningssäsongen 2017. I rapporten redovisas noterade arters beståndsutveckling sedan 1997 och för några ovanliga arter med sitt svenska huvudbestånd i Vellinge kommun sedan 1988. Vidare redovisas resultatet från bevakningen av reservat med beträdnadsförbud.

Under året inventerades som vanligt 15 olika lokaler i kommunen vid vardera fyra tillfällen under perioden april–juni. Av de aktuella "strandängsarterna" som vår inventering täcker hittades i år 2 772 par av 33 fågelarter häckande eller sannolikt häckande. Detta är en ökning med 369 par jämfört med 2016. Vid årets inventering bokfördes tre arter som inte var med på förra årets lista; nämligen årta (2 par), smådopping (2 par) och storspov (1 par). För hela 21 arter ökade antalet inräknade par jämfört med 2016, för två arter var beståndet oförändrat och för tio arter minskade antalet. Störst procentuella ökningar i år gjorde skrattnås (+157 %, från 23 till 59 par), snatterand (+78 %, från 9 till 16 par), större strandpipare (+44 %, från 66 till 95 par), silvertärna (+41 %, från 153 till 216 par) och knölsvan (+39 %, från 33 till 46 par). Kraftigaste tillbakagångar i år gjorde skedand (-47 %, från 17 till 9 par), grågås (-37 %, från 19 till 12 par), småskrake (-27 %, från 26 till 19 par) och havstrut (-25 %, från 36 till 27 par). Årets totalsiffra på 2 772 par är faktiskt den högsta sedan 2006.

Den ovanliga skröntärnan lyckades även i år få ut en unge. Den sydliga kärrsnäppan fortsätter tyvärr att minska och var i år nere på rekordlåga nio par.

Rapporten nämner också den skyddsjakt som har utförts i delar av området under ett annat åtgärdsprogram, i första hand för att hjälpa vadarfåglarna.

Totalt 146 överträdelser i områden med beträdnadsförbud kunde i år förhindras tack vare den genomförda bevakningen vid reservatsgränserna.

Förslag på åtgärder som kan förbättra förutsättningarna för strandängsfåglarna är överlag de samma som i föregående rapport (Olsson 2016).

Innehållsförteckning

Inledning	5
Inventeringsmetodik och redovisningsform	7
Inventeringsresultat	8
Knölsvan, grågås, vitkindad gås	10–12
Gravand, snatterand, kricka	13–15
Gräsand, årtä, skedand	16–18
Ejder, småskrake, smådopping, gråhakedopping	19–21
Storskarv, brun kärrhök, vattenrall	22–24
Rörhöna, sothöna	25–26
Strandskata, skärfläcka, större strandpipare	27–29
Tofsvipa, sydlig kärrsnäppa, storspov, rödbena	30–33
Skrattmå, fiskmå	34–35
Silltrut, gråtrut, havstrut	36–38
Skräntärna, silvertärna, småtärna	39–41
Våra lokaler	42
Förslag till åtgärder	43
Predation, skyddsjakt och dämnen	44
Väder och vattenstånd	46
Förändring av habitat	47
Tack	47
Referenser	49

Appendix

Resultat per art och lokal strandängsinventeringen 2017

Resultat per art strandängsinventeringen 1997 - 2017

Kommentarer från inventerare

Övervakning av reservaten

Inledning

Vellinge kommun och angränsande kust har en unik kustfågelfauna, till följd av de speciella biotoper med betade strandängar, sandrevlar och moränöar som präglar området. Miljöerna är unika i Sverige. Femton olika lokaler eller delområden (se figur 1 nedan) inventeras årligen för att övervaka hur våra "strandängsarter" (och indirekt även naturen) mår. Dessa områden påverkas ständigt av havsströmmar, vågrörelser, väder och mänskliga aktiviteter. Speciella strömförhållanden i de grunda havsområdena medför dessutom unika möjligheter att studera tillfälliga landbildningar och dessas inverkan på fågelpopulationerna inom överskådlig framtid. Den totala ytan av sådana biotoper i Sverige och övriga Nordvästeuropa har minskat successivt på grund av exploatering och upphörd hävd, vilket får till följd att de kvarvarande områdenas betydelse ökar för många arters fortsatta existens.

Figur 1: Lokaler inventerade på kustfåglar årligen 1997–2017, och delvis 1988–1996.

Fredshög (FH),
Ängsnäset (ÄN),
Måkläppen (MÅ),
Södra Flommen (SF),
Norra Flommen (NF),
Skanörs revlar (SR),
Knösen (KN),
Inre Höllviken (IH),
Östra Höllviken (ÖH),
Lilla Hammars näs (HN),
Inre Foteviken (IF),
Vellinge ängar (VÄ),
Eskilstorps ängar (EÄ),
Eskilstorps holmar (EH)
Gessie ängar (GÄ)

De områden som även är belagda med beträdnadsförbud under fåglarnas häcknings-tid är Måkläppen, Skanörs revlar, Ängsnäset, Lilla Hammars näs och Eskilstorps holmar.

Falsterbonäset och Foteviksområdet är klassat som objekt nummer 1 på den svenska "CW-listan" (CW = Convention on Wetlands) över internationellt viktiga våtmarks-områden (Larsson & Lindahl 1989). Området ingår även i EU:s ekologiska nätverk av

skyddade områden, Natura-2000 (t.ex. <http://www.naturvardsverket.se/natura2000>), och dessutom i ett mer omfattande Ramsar-område (Larsson & Lindahl 1989), som utgör ett av de internationellt värdefulla våtmarksområden, som Sverige förbundit sig att skydda. Vidare är nästan all kust i Vellinge kommun avsatt som naturreservat (se www.vellinge.se/bygga-bo-miljo/natur/naturreservaten).

Inom EU pågår ett arbete för att skydda viktiga naturområden bl.a. genom s.k. LIFE projekt (se t.ex. Eldridge m.fl. 2007). Därmed kan EU bidra med ekonomiskt stöd till biotopvård, t.ex. upprätthållande av betesdriften på strandängarna, vilket bl.a. skedde genom projektet LIFE-BaltCoast (www.life-balt-coast.eu). Natura 2000-områdena ska samtidigt göras tillgängliga för turism. För att sådan turism skall vara "hållbar" och inte störa fåglar eller andra djur, krävs en grundläggande kännedom om djurlivet och dess villkor och där spelar vår inventering en mycket stor roll.

Sedan 1988 har Falsterbo Fågelstation inventerat häckande kustfåglar i de fem fågel-skyddsområdena Måkläppen, Skanörs revlar, Ängsnäset, Lilla Hammars näs och Eskilstorps holmar i Vellinge kommun. Därtill har de i Sverige sällsynta arterna skärfläcka, svartbent strandpipare, sydlig kärrsnäppa och småtärna inventerats i hela kommunen. Under årens lopp har svartbent strandpipare försvunnit som häckfågel (sista häckningen 2006) och kärrsnäppan minskat kraftigt (ca -90 %). De övriga två har däremot ökat något.

Naturvårdsverket startade 1997 ett övervakningsprogram för det marina reservatet Falsterbohalvöns Havsområde med underlag bl.a. från inventeringarna 1988–1996 (Karlsson & Malmhagen 1997). I detta övervakningsprogram ingår även en årlig häckfågelinventering av strandängar och öar, som utförs av Falsterbo fågelstation. Således har i princip hela kusten i Vellinge kommun inventerats de senaste 20 åren. Detta har gett en mer heltäckande resultatbild, eftersom många fåglar, t.ex. merparten av vadarna, tidigare häckade utanför fågelskyddsområdena. Numera är kuststräckan från Lilla Hammars näs norröver till Klagshamnshalvön avsatt som naturreservat (Enander & Carlsson 2011), varefter nästan alla kustfåglar häckar inom skyddade områden.

På uppdrag av Vellinge kommun ingår även övervakning av mänsklig aktivitet vid områden med beträdnadsförbud och särskild daglig bevakning av fågelskyddsområdena på Falsterbonäset under häckningstid, i syfte att registrera och om möjligt avvärja överträdelser.

I denna rapport redovisas resultatet av 2017 års övervakning och häckfågelinventering. I rapporten har vi valt att lägga uppgifter om väder, detaljerade inventeringsuppgifter samt en detaljerad övervakningsrapport i appendix.

Inventeringsmetodik & redovisningsform

Årets inventeringar har i huvudsak följt samma metodik som tidigare (t.ex. Karlsson & Ehnбом 2013). Således gjordes fyra delinventeringar, jämnt utspridda från slutet av april till mitten av juni (v. 16–24). Avsikten med det fjärde besöket var i huvudsak att kontrollera häckningsutfall och eventuella sena häckningar. Tillstånd att besöka områden med beträdnadsförbud erhöles från Länsstyrelsen Skåne genom samråd. På Måkläppen gjordes dock bara två besök (19 maj och 15 juni) men kompletterande uppgifter har erhållits via observationer från Nabben.

I övrigt har kompletteringar gjorts i samband med den regelbundna tillsynen av naturreservaten (1–3 gånger i veckan), som utförs på uppdrag av Vellinge kommun, men med den skillnaden att observatören då inte gått in i områden med beträdnadsförbud. På Falsterbonäset utförs räkningar av rastande fåglar en gång i veckan av Falsterbo Fågelstation och även då har naturligtvis observationer av häckande fåglar antecknats. Det innebär att vissa områden besökts oftare än andra. I årets rapport har vi valt att i de flesta fallen ta med de par som bedömts häcka av inventerarna, som gjorde de fyra ordinarie besöken, men har i text lagt till andra insamlade uppgifter. Undantag har gjorts för skärfläcka och småtärna då de har inventerats med boräkning sedan 1988.

Vid varje besökstillfälle har samtliga observationer av potentiella häckfåglar antecknats på besökskartor. Detta i kombination med bofynd och/eller observerade beteenden som tyder på häckning har sedan legat till grund för beståndsuppskattningar. Som bas har normerna i BIN-Fåglar (SNV 1978) följts för att uppskatta antalet häckande par. Någon aktiv boletning har inte gjorts för flertalet arter. Vid inventering av kolonihäckare har dock bon (och inte fåglar) räknats. Antalet häckande par av icke kolonihäckare baseras på bedömt antal permanenta revir och således inkluderas både säkra och troliga häckningar. Det är inventeraren som har avgjort om ett par kan tänkas ha häckat i området eller inte.

En möjlig felkälla är byte av inventerare, t.ex. om en van inventerare byts mot en oerfaren. Vi eftersträvar därför att om möjligt behålla samma inventerare och att vid eventuellt byte låta den avgående och den tillträdande inventeraren gå tillsammans under det första inventeringstillfället.

Någon *systematisk* kontroll av häckningsresultaten ingår inte i direktiven. En sådan uppföljning kräver en mycket tätare besöksfrekvens och därmed ökar såväl störningsrisken som kostnaderna. De ungar som av slump iakttagits vid inventeringarna, liksom vid de veckovisa rastfågelräkningarna på Falsterbonäset, har däremot noterats.

Inventeringarna utfördes av Fredrik Haas (Gessie ängar), Jan-Åke Hillarp (Måkläppen), Nils Kjellén (Måkläppen, Lilla Hammars näs, Inre Foteviken och Eskilstorps holmar), Kerstin Norrman (Östra Höllviken), Caroline Sjöström (Södra Flommen), Mattias Ullman (Eskilstorps ängar och Vellinge ängar), Joakim Hagström (Ängsnäset), Sophie Enbom (Norra Flommen), Bengt Grandin (Skanörs revlar), Claes Larsson (Knösen), Christer Landgren (Inre Höllviken) samt Peter Öhrström (Fredshög).

Inventeringsresultat år 2017

Totalt hittades 2 772 häckande eller sannolikt häckande fågelpar av 33 arter i de inventerade områdena. I rapporten för 2016 skrev vi följande "Av alla totalsummor har de tio lägsta infallit de senaste tio åren". Med årets resultat är faktiskt den dystra trenden åtminstone tillfälligt bruten. Årets totalresultat är nämligen högre än för det första inventeringsåret, 1997, då 2619 häckande par bokfördes. Årets siffra är också den högsta sedan 2006. Under de flesta av åren 1998–2006 noterades mer än 3 000 häckande par och rekordåret 2002 faktiskt hela 4 025 par. Den här typen av statistik säger naturligtvis inte allt, då kraftig minskning hos t.ex. en eller två talrika arter drar ner helheten även om många andra arter ökat. Gråtruten har t.ex. minskat med ca 80 % sedan rekordåret. Även ejdern tycks minska varje år och antalet häckande ejder är nu bara ca 40 % jämfört med när vår serie startade. För dessa två arter är det troligt att födobrist till ungarna är en avgörande orsak till den kraftiga minskningen. Ungarna får helt enkelt inte tillräckligt mat de första månaderna för att överleva.

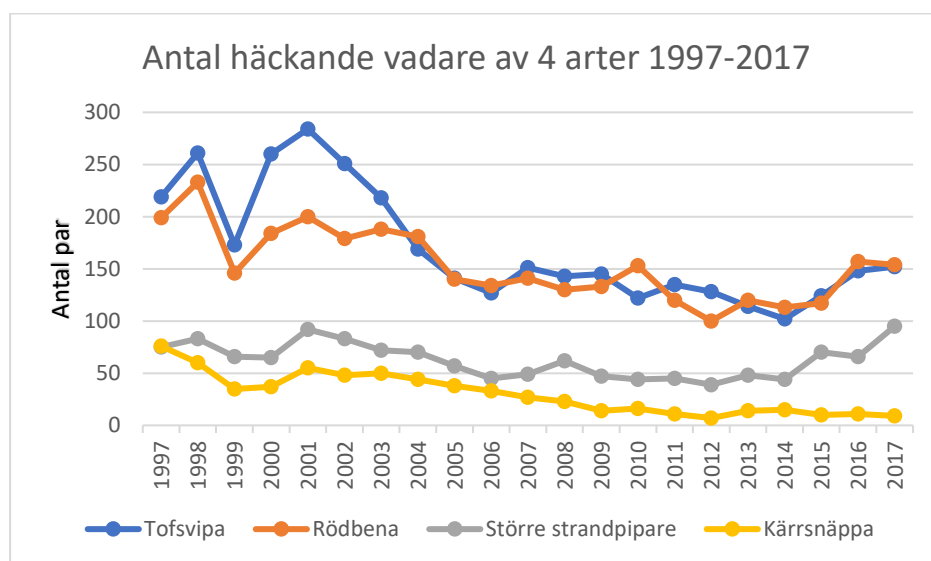
Två andra arter som också minskat sedan inventeringens början är tofsvipa och rödbena. De har minskat med ca 45 % respektive 30 % jämfört med de bästa åren kring millennieskiftet. I dessa två fall är det dock predation som är avgörande för minskningen. Ägg och/eller ungar blir helt enkelt uppätta, i första hand av räv, grävling och kråkfåglar. Positivt för tofsvipa och rödbena, samt även för större strandpipare och strandskata är att de alla har ökat lite grand igen de senaste fem åren. Detta beror åtminstone delvis på att predationen har minskat. En annan inventering (med ett annat åtgärdsprogram) kring Foteviken undersöker mer noggrant predationen hos i första hand vadararterna tofsvipa, rödbena, strandskata, större strandpipare och kärrsnäppa. (Skärfläcken är inte riktigt jämförbar här eftersom det normalt är en kolonihäckare). Predationen hos dessa vadare (n = 72) låg i år på strax under 50 % (dvs. strax under hälften av vadarbona blev prederade med uppätta ägg innan de kläcktes). Detta är i sammanhanget en mycket bra (låg) siffra då predationen vissa år ligger på över 60 %. De markhäckande vadarna är förstås en mycket utsatt grupp och alla dessa arter har minskat sedan 1980-talet. Om detta enbart beror på ökad predation eller om habitatförstörelse eller minskad födotillgång också påverkat, vet vi inte. Ändrade jordbruksmetoder eller förhållande på vinterkvarter kan också inverka negativt.

Ingenting tyder på att räv och grävling har ökat kring Foteviken, men åtminstone råka, kaja och korp har ökat och dessa livnär sig gärna på vadarägg eller ungar under somrarna.

En annan art som starkt påverkat totalsumman är storskarv, bland annat då arten var helt försvunnen under åren 2007–2008 (lite oklart varför). I årets inventering utgör den alltså lite mer än 25 % av alla par.

Eskilstorps holmar bedöms numer bara vara knappt hälften så stora som de var 1988 (Nils Kjellén) och detta minskar förstas möjligheten till häckning för vissa arter där ute.

Den grupp fåglar som kanske är starkast knutna till de strandängar som finns inom inventeringsområdet, är vadarfåglar (allmänt kallade "vadare"). Flera arter inom denna grupp har sedan 1980-talet försvunnit helt som häckfåglar från vårt område; svartbent strandpipare, brushane, rödspov och enkelbeckasin. Flera andra har minskat ordentligt sedan 1997, men med en antydning till återhämtning de senaste fyra åren.

Figur 2: Antal häckande par tofsvipa, rödbena, större strandpipare och kärrsnäppa under åren 1997–2017 i vår inventering. Notera hur lika kurvorna är för de två förstnämnda arterna och i viss mån även för större strandpipare. Huvudsaklig anledning till denna korrelation är predationen. De flesta år blir lite mer än hälften av alla vadarägg uppätta innan de kläcks. Den sydliga kärrsnäppan, med i princip hela den skånska populationen i Vellinge kommun, har minskat med ca 90 % sedan början på 1990-talet och läget är minst sagt akut.

Knölsvan *Cygnus olor* 46 par

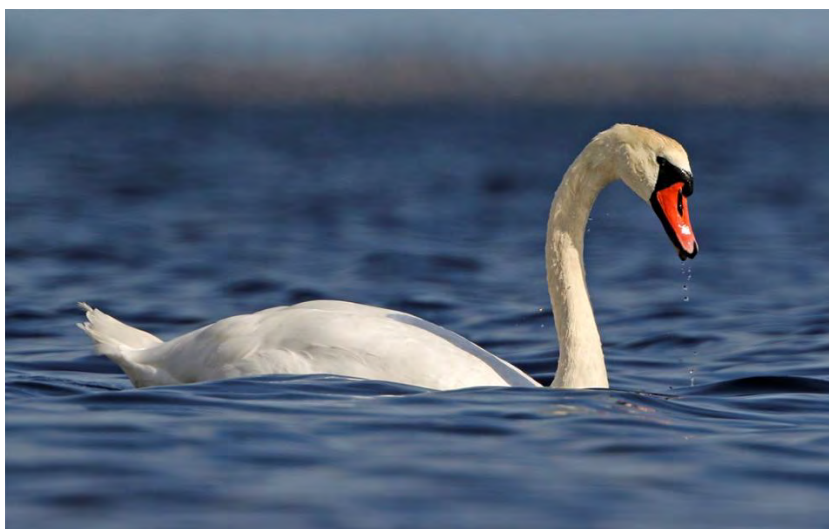
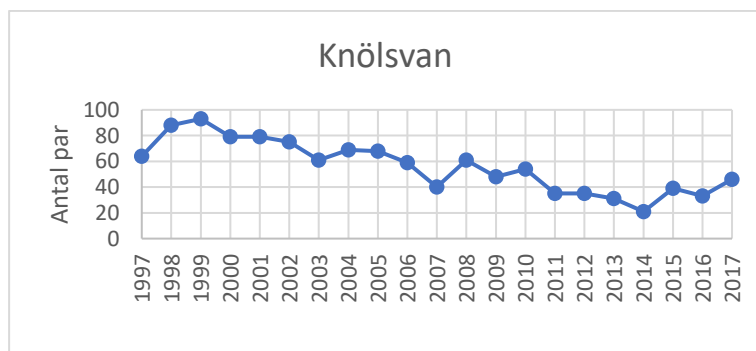

Foto: Mattias Ullman

Antalet par ökade i år från 33 till 46 par, men det är fortfarande en bra bit kvar till de goda åren i slutet på 1990-talet. Vid den bästa lokalen, Södra Flommen, skedde en försiktig minskning, men på flera andra lokaler ökade arten med något par. I år noterades arten häckande på tio olika lokaler. Vid Inre Foteviken låg knölsvan fortfarande och ruvade i slutet på juli, varför det kan vara svårt att bedöma häckningsframgången under vår inventeringsperiod. I Skåne har arten en stabil population på ca 500 par. I Sverige totalt sett har arten ökat under aktuell period. Lite färre knölsvanar häckar numer i inlandet och fler och fler häckar i kustområden.

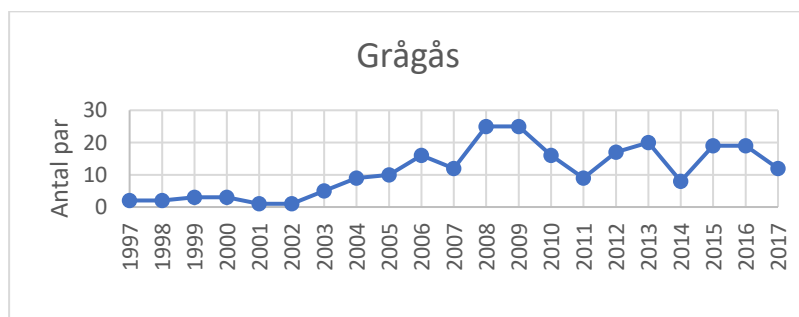
Figur 3: Antal häckande par knölsvan i vårt område 1997–2017.

Grågås *Anser anser* 12 par

Foto: Mattias Ullman

Ökningen under 2005–2010 tycks ha avstannat. I år minskade arten med 37 % jämfört med de två föregående åren. På Falsterbohalvön uteblev arten i år på tre lokaler (Ängsnäset, Norra Flommen och Skanörs revlar) där den tidigare häckat. Varför den minskat lite hos oss är oklart, men predation från räv kan säkert spela in. Arten ökar kraftigt både i Skåne och Sverige och gissningsvis har arten lättare att få ut ungar i vasshaven kring de skånska insjöarna än på strandängarna. Det moderna jordbruket innebär att det blir lättare att hitta mat under vintermånaderna och detta kan i sin tur innebära att de hinner med fler kullar per säsong, vilket skyndar på ökningen. Arten har i många områden blivit så talrik att den (och vissa andra gäss) ibland innebär problem för markägare med förstörd och/eller uppäten gröda.

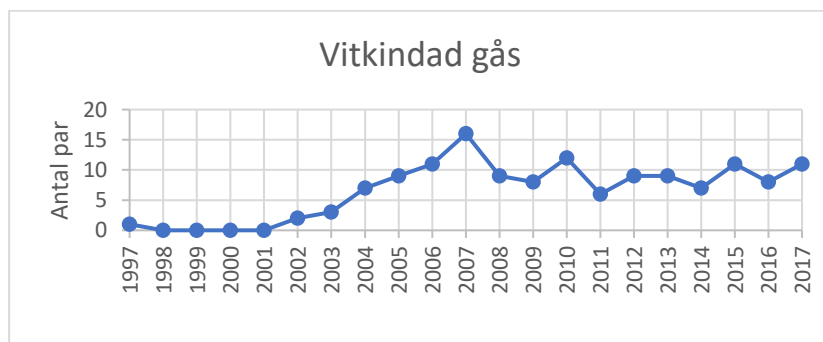
Figur 4: Antalet häckande par grågås i vårt område 1997–2017.

Vitkindad gås *Branta leucopsis* 11 par

Foto: Mattias Ullman

Arten ökade från åtta till elva par i år. Nivån har legat relativt jämnt sedan 2008. Även i år fanns alla par kring Foteviken, varav sju par på Eskilstorps holmar och tre par på Lilla Hammars näs. Sedan 1997 har arten ökat markant både i Skåne och i Sverige. Under de senaste tio åren har den dock gått tillbaka lite i de två starkaste områdena, Öland och Gotland. Den vitkindade gåsen var från början en arktisk art och populationen i sydvästra Skåne härstammar troligen delvis från rymlingar från Malmös parker. Liknande utveckling har konstaterats i många andra delar av Sverige, där parkfåglar kommit i kontakt med vilda (arktiska) gäss, som stannat och häckat. Parkerna i Malmö har fördelen av fåglarna där slipper räv (och andra rovdjur), men det är rimligt att den vitkindade kommer att fortsätta öka i vårt område också.

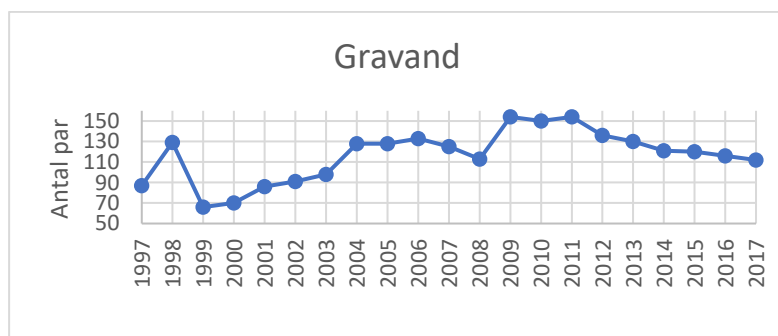
Figur 5: Antalet häckande par vitkindad gås i vårt område 1997–2017.

Gravand *Tadorna tadorna* 112 par

Foto: Mattias Ullman

Arten har nu minskat svagt sex år i följd och har totalt minskat med 27 % sedan de bästa åren 2009–2011. Varför den minskat vet vi inte riktigt. Predation från räv kan förekomma, men kanske påverkar också mänsklig närvaro eller lösspringande hundar i vissa områden negativt. Klart bästa lokal var i år Inre Foteviken med 40 par. Trots att antalet par var fyra färre än föregående år, fanns den på tre lokaler fler och faktiskt på samtliga lokaler förutom Skanörs revlar och Gessie ängar. Arten har under aktuell period ökat försiktigt i både Skåne och Sverige. I Skåne är en stor andel av de ca 3 000 paren inlandshäckare. I övriga Sverige finns den framför allt i kustområden.

Figur 6: Antalet häckande par gravand i vårt område 1997–2017.

Snatterand *Anas strepera* 16 par

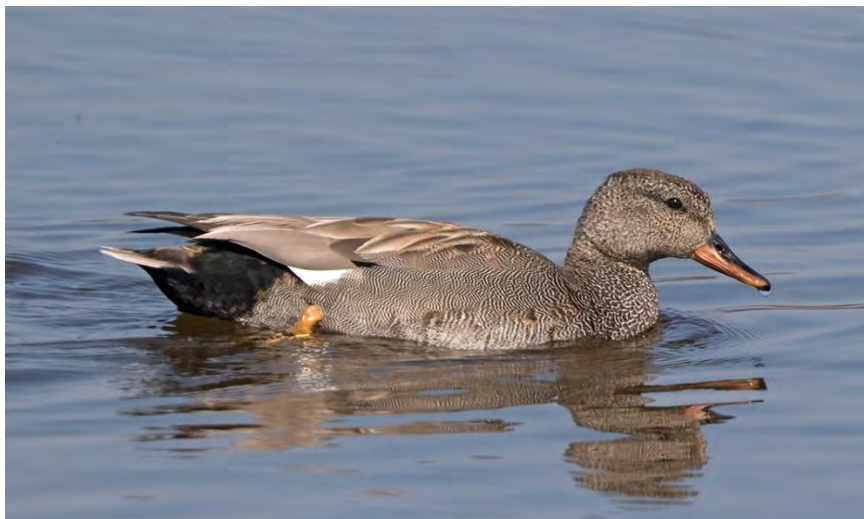
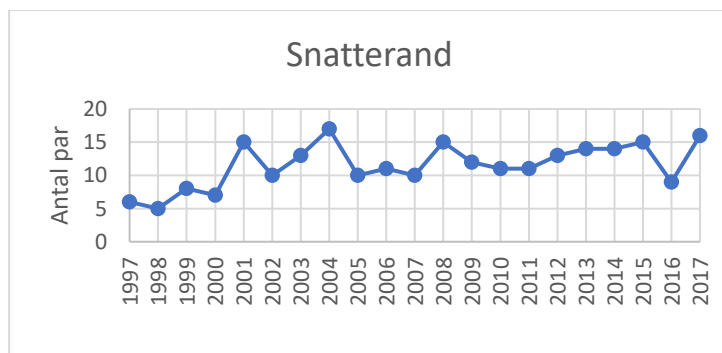

Foto: Mattias Ullman

Ökade i år med hela 78 % och bästa lokal var Inre Foteviken med sex par. Totalt påträffades den vid sex av våra lokaler. Årets resultat på 16 par är det näst högsta i vår serie, endast slaget av 17 par år 2004. Ungar noterades i år inte på någon enda lokal, men det är inte säkert att det betyder något i sammanhanget. I vissa våtmarker och mindre sjöar i Skåne är snatterand numer lika talrik som gräsand på våren. Den är fortfarande betydligt mer skygg dock och detta påverkar förstås dess val av häckbiotop. Generellt ökar arten starkt både i Skåne och Sverige. Så sent som 1994 bedömdes faktiskt bara ca 15 par häcka i hela Skåne. Vellinges kust var ett av de första områden där arten etablerade sig i Skåne, men idag sker ökningen snabbast i inlandet och i anlagda våtmarker.

Figur 7: Antalet häckande par snatterand i vårt område 1997–2017.

(Bläsand *Anas penelope* 0 par)

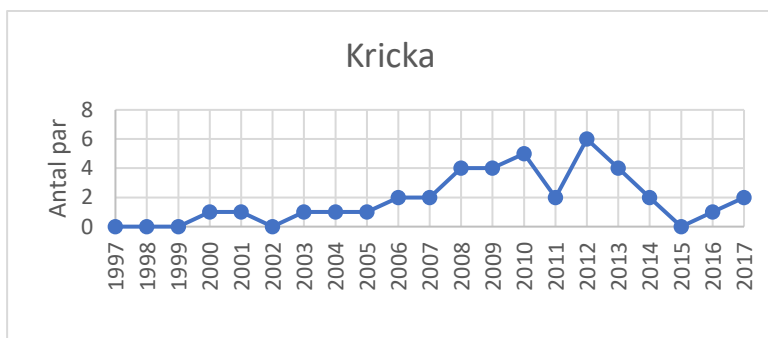
Arten har angetts som (troligen) häckande i vissa rapporter tidigare. Den senaste kända säkra häckningen i Skåne är dock från 1965 (Kristianstad) och fåglar i sydvästra Skåne i maj-juni är nog egentligen översomrande fåglar, snarare än häckande.

Kricka *Anas crecca* 2 par

Foto: Mattias Ullman

Vardera ett par fanns i år vid Vellinge ängar och Norra Flommen. Två par är nära medel. År 2012 bedömdes hela sex par häcka i vårt område, men arten har också uteblivit helt fem av åren (senast 2015). Vissa nordliga häckare dröjer sig kvar i vårt område in i maj och vissa börjar röra sig söderut redan i juni, vilket gör att denna art är lite mer svårinventerad (och svårbedömd) än de flesta. Krickan minskar försiktigt i hela Södra Sverige (trots många nya småvatten).

Figur 8: Antalet häckande par kricka i vårt område 1997–2017.

Gräsand *Anas platyrhynchos* 112 par

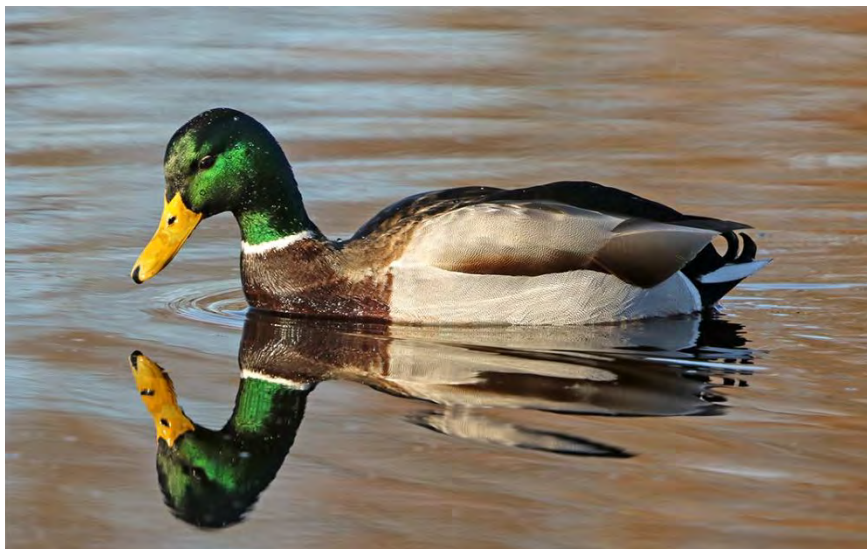
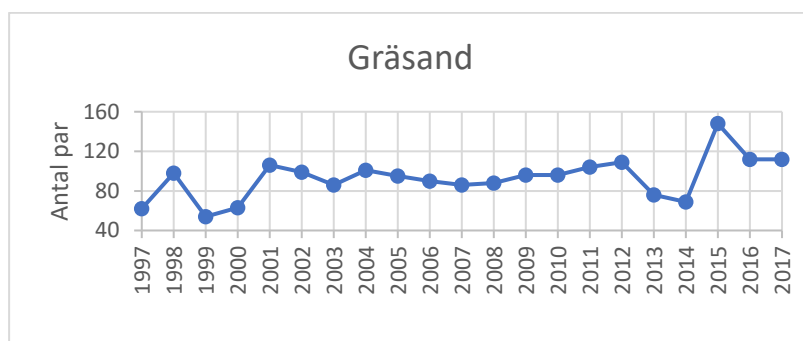

Foto: Mattias Ullman

Årssumman i år blev identisk med 2016 och sett över hela serien är gräsand en av de arterna med mest stabila antal. Mellan enskilda år kan det dock skilja ganska mycket. De två extremerna i vår serie är år 2014 med endast 69 par noterade och år 2015 med hela 148 par. Arten noterades i år på samtliga lokaler utom två. Jämfört med föregående år ökade arten markant vid Norra Flommen och minskade tydligt vid Östra Höllviken. Arten ökar generellt i hela Sverige. Många nya dammar och våtmarker, liksom mildare vintrar och i många områden minskad jakt gynnar arten.

Figur 9: Antalet häckande par gräsand i vårt område 1997–2017.

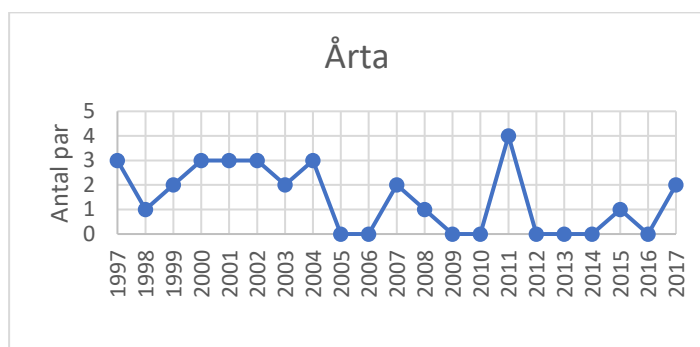
Årta *Anas querquedula* 2 par

Foto: Mattias Ullman

Efter att ha uteblivit helt 2016 bedömdes i år två par häcka, ett vid Vellinge ängar och ett vid Gessie ängar. Sedan serien startade 1997 har årtan bedömts som häckande tolv av åren och uteblivit sex. Maxsumma var 2011 då fyra par bedömdes häcka. Eftersom antalen är så små, är det svårt att hitta tydliga trender i vår inventering, men möjligen kan man ana en liten minskning. Efter år 2011 har den t.ex. bara noterats två år.

Årtan är vår mest ovanliga och undanskymda simand och den anses minska försiktigt i Skåne.

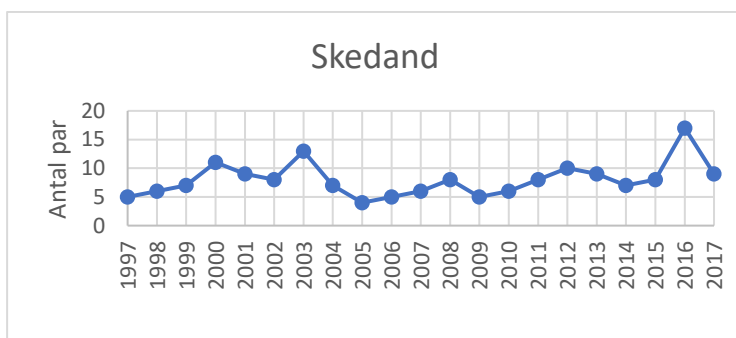
Figur 10: Antalet häckande par årta i vårt område 1997–2017.

Skedand *Anas clypeata* 9 par

Foto: Mattias Ullman

Efter förra årets rekordresultat minskade arten i år till mer normal nivå igen. Det var framför allt Inre Foteviken som i år tappade ett antal par jämfört med 2016. Åtta av paren fanns kring Foteviken och ett vid Norra Flommen. Skedanden har ökat en aning sedan vår inventering startade och årets nio par är nära medel för de senaste tio åren. Arten har en relativt jämn förekomst både i Skåne och Sverige under de senaste 30 åren.

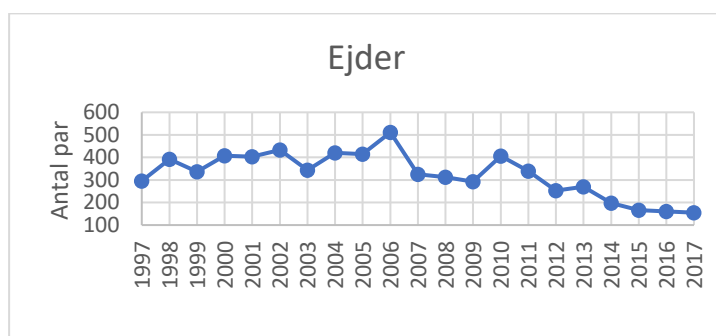
Figur 11: Antalet häckande par skedand i vårt område 1997–2017.

Ejder *Somateria mollissima* 155 par

Foto: Mattias Ullman

En liten marginell minskning jämfört med 2016. Två lokaler, Näsholmarna (Lilla Hammars näs) och Eskilstorps holmar, håller hela 88 % av populationen i vårt område. Vid Fredshög ökade ejdern i år från två par till åtta, vilket förstås är glädjande. Beståndet av ejder i vår inventering har tyvärr mer än halverats sedan början på 2000-talet och arten minskar generellt både i Skåne och i Sverige. Exakt vad som ligger bakom minskningen anses inte klarlagt men troligen är ändrade näringsförhållanden och sämre födotillgång i Östersjön och Öresund en del av förklaringen. Högre havstemperatur på vintern och lägre salthalt i Östersjön anses t.ex. ge betydligt mindre musslor. Dock har ejdern inte minskat lika mycket i Danmark, t.ex. på närliggande Saltholm. Ejdern är upptagen i kategorin sårbar (VU) på den svenska rödlistan (Westling 2015) och årets summa är (åter igen) tyvärr den lägsta i serien.

Figur 12: Antalet häckande par ejder i vårt område 1997–2017.

Småskrake *Mergus serrator* 19 par

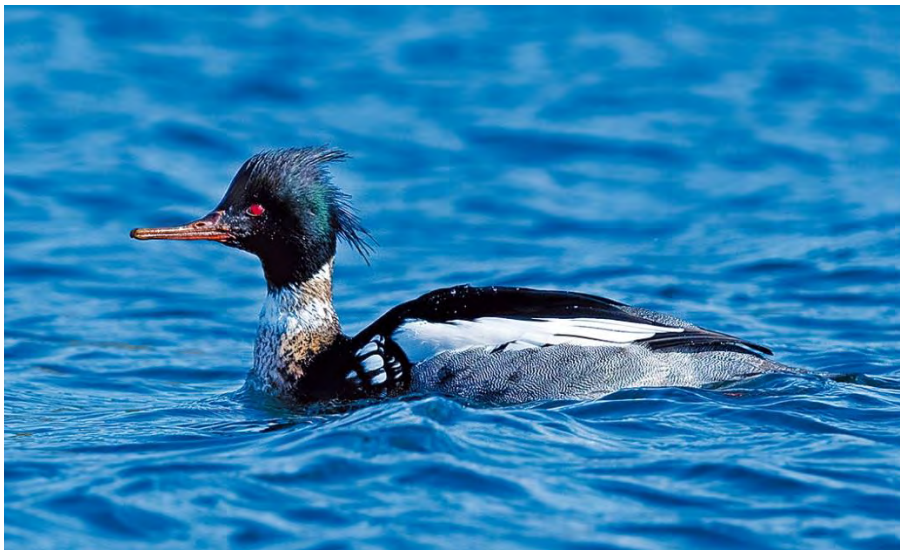
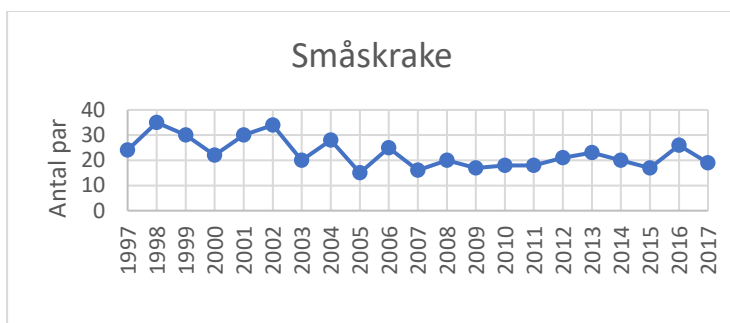

Foto: Magnus Ullman

På den viktigaste lokalen, Näsholmarna (Lilla Hammars näs) halverades beståndet i år jämfört med föregående år och det resulterade totalt också i en reducering med sju par. Arten har minskat en aning sedan vår serie startade, men årets 19 par är nära medel för de senaste tio åren. I Skåne förekommer småskraken enbart i kustområden. Generellt har arten minskat något i Skåne under aktuell period, medan den ökat försiktigt i resten av Sverige.

Figur 13: Antalet häckande par småskrake i vårt område 1997–2017.

Smådopping *Tachybaptus ruficollis* **2 par**

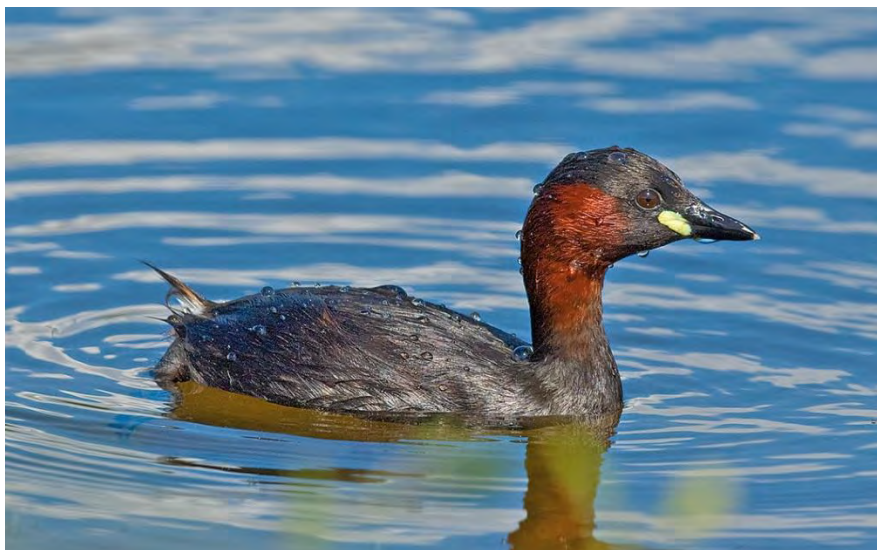

Foto: Magnus Ullman

Ny på listan jämfört med föregående år! I år noterades vardera ett par både vid Södra och Norra Flommen. I vår serie har smådoppingen faktiskt bara bedömts häcka tre år tidigare! Och det var ett tag sen; år 2000, 2002 och 2003 – och då endast med ett par vardera. Arten har gått framåt tydligt i Skåne de senaste 30 åren. En mycket stor del av populationen häckar i näringsrika dammar och småsjöar i inlandet.

Gråhakedopping *Podiceps grisegena* **4 par**

Foto: Mattias Ullman

Häckande i kommunen för tredje året i rad – och nu med hela fyra par! Tre par fanns i år vid Södra Flommen och ytterligare ett vid Fredshög. I vår serie har arten bedömts häcka sju år tidigare – och samtliga år då endast med ett par. Att tre par i år plötsligt flyttat in i Södra Flommen kan tyda på att näringsförhållanden ändrat sig där eller att någon fiskart (vilka anses konkurrera om födan) minskat. Arten är alltid snabb på att etablera sig i nya näringsrika småvatten, men tycks ofta lika fort bli utkonkurrerad,

t.ex. då det vandrar in fisk. Arten ökar generellt både i Skåne och i övriga Sverige. Gråhakedoppingen häckar framför allt i inlandet och biotoperna i vårt område passar inte arten helt, så det känns inte troligt att den etablerar sig på många lokaler.

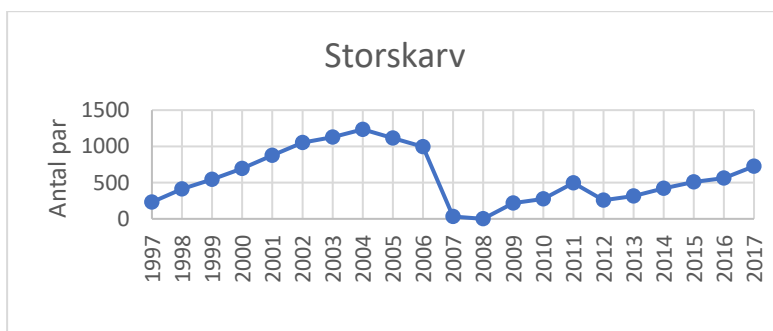
Storskarv *Phalacrocorax carbosinensis* 726 par

Foto: Mattias Ullman

Ökade i år igen, för femte året i rad. Jämfört med föregående år ökade den faktiskt med hela 29 %. Varför arten i princip försvann år 2007 och 2008 är oklart, men den är nu på god väg att nå samma höga antal som i början på millenniet igen.

Nästan alla par fanns som vanligt ute på Eskilstorps holmar. Denna koloni är i nuläget den största i Skåne tillsammans med Landöskärgården och dessa två håller ca två tredjedelar av Skånes häckande bestånd.

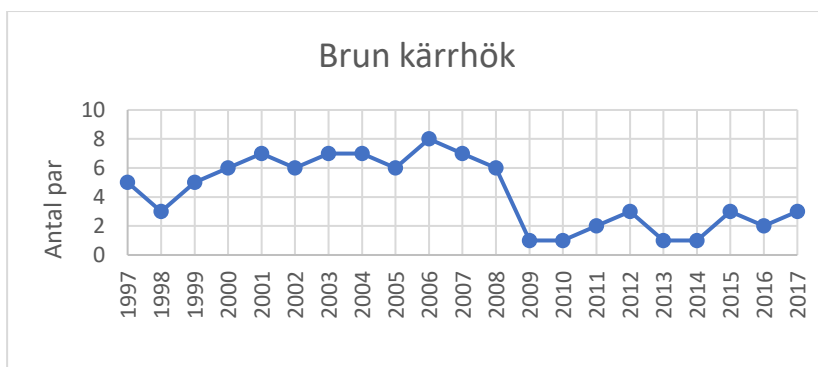
Figur 14: Antalet häckande par storskarv i vårt område 1997–2017.

Brun kärrhök *Circus aeruginosus* 3 par

Foto: Mattias Ullman

Ökade i år från två till tre par. Jämfört med föregående år noterades ytterligare ett par vid Inre Foteviken och det tredje fanns vid Gessie ängar. Har noterats med 1–3 par årligen i vår inventering sedan 2009, men minskat sedan början av 2000-talet. I inlandet kan de lägga sina bon i stora (ostörda) sädesfält, men i vårt område kräver de nog vassar för att häcka. Har i övrigt ökat markant sedan år 1990 och varit stabil de senaste tio åren både i Skåne och Sverige.

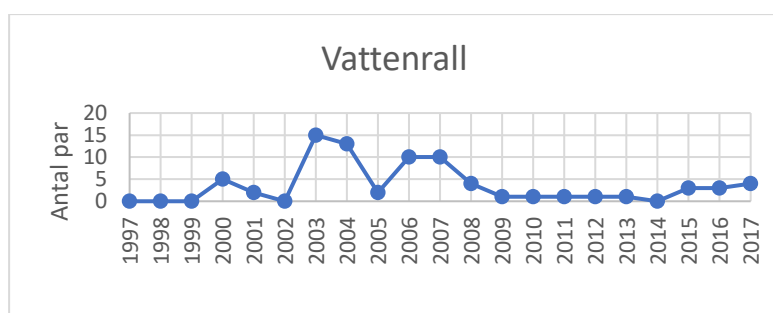
Figur 15: Antalet häckande par brun kärrhök i vårt område 1997–2017.

Vattenrall *Rallus aquaticus* 4 par

Foto: Mattias Ullman

Ökade i år marginellt till fyra par, utspridda på tre lokaler; Fredshög, Södra Flommen och Gessie ängar. Vattenrall spelar normalt nattetid och är i övrigt svårinventerad, då den gömmer sig i stora vassar. Vid Foteviken sågs t.ex. ungar på två olika lokaler i juli, där den hade "missats" under inventeringen. Arten har generellt ökat lite i södra Sverige de senaste 30 åren. I vår serie har den minskat sedan början av 2000-talet, även om en liten återhämtning skett de senaste tre åren. Skapande av nya våtmarker samt relativt milda vintrar bör kunna gynna denna undanskymda art.

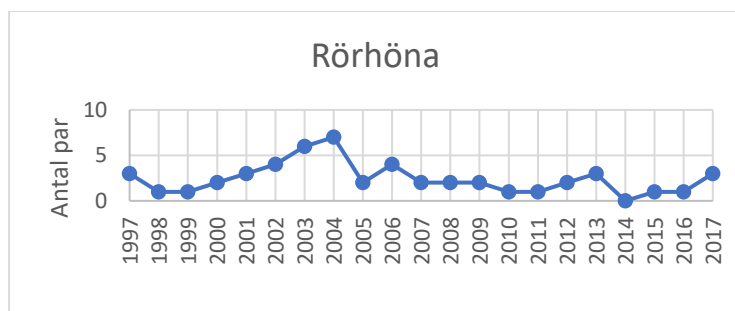
Figur 16: Antalet häckande par vattenrall i vårt område 1997–2017.

Rörhöna *Gallinula chloropus* 3 par

Foto: Mattias Ullman

Ökade från ett till tre par i år. Ett par vardera fanns i Södra Flommen, Norra Flommen och på Knösen. Har noterats med 0–7 par i vår serie sedan starten 1997. Populationen är stabil i både Skåne och Sverige. I vårt område är arten starkt knuten till vass, där den kan gömma sig, men en invandring har också skett till städer (t.ex. till dammar i parker) i modern tid.

Figur 17: Antalet häckande par rörhöna i vårt område 1997–2017.

Sothöna *Fulica atra* 39 par

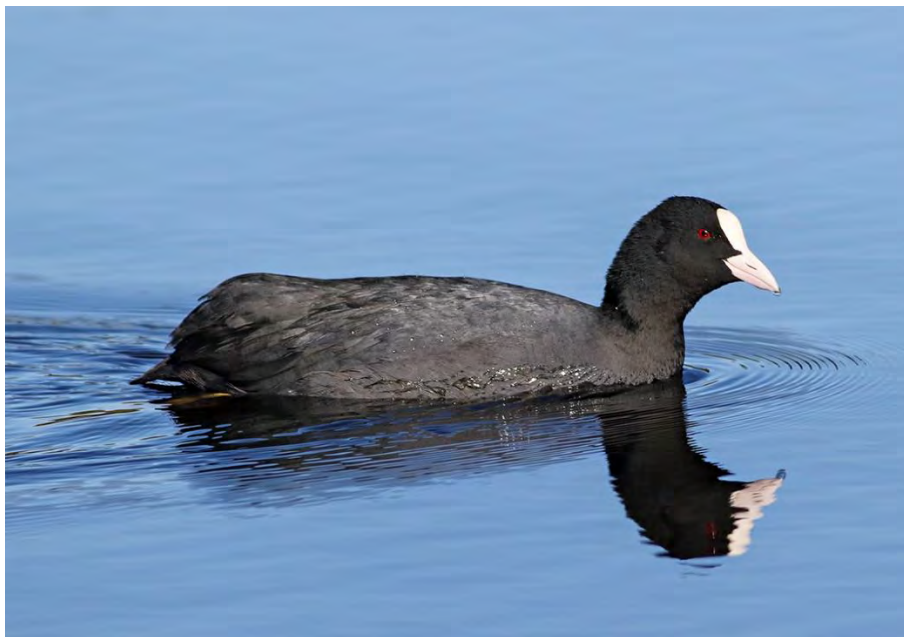
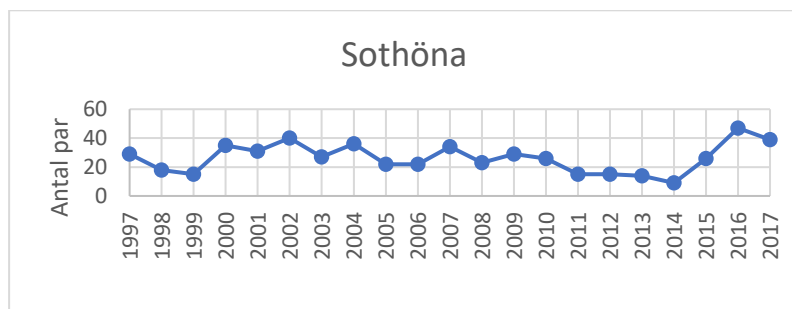

Foto: Mattias Ullman

Minskade med åtta par från föregående år, men 39 par är ändå högt i ett längre perspektiv. Minskade i år på de två bästa lokalerna, Södra Flommen och Ängsnäset. Ett par noterades vid Foteviken, vilket är första häckningen här på flera år. Ökar generellt både i Skåne och Sverige.

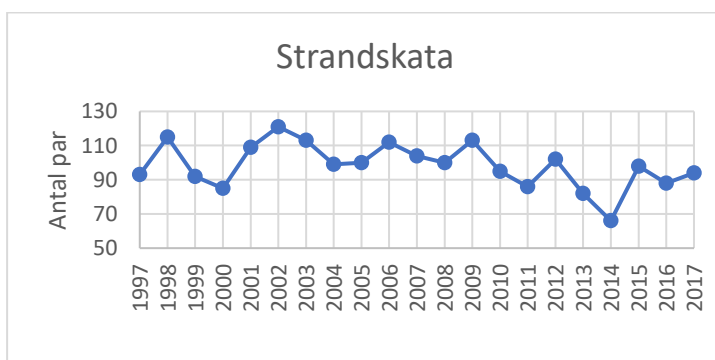
Figur 18: Antalet häckande par sothöna i vårt område 1997–2017.

Strandskata *Haematopus ostralegus* 94 par

Foto: Mattias Ullman

Jämfört med föregående år ökade arten 7 % och den noterades i år på alla lokaler utom Skanörs revlar och Inre Höllviken. Lokaler med högst antal var Lilla Hammars näs, Norra Flommen och Vellinge ängar. Det ses påfallande få ungar av strandskata i vår inventering, men det är också känt att arten ofta kläcker senare på säsongen jämfört med andra vadare. Vår serie visar på en relativt jämn, men aningen minskande, nivå för strandskatan sedan starten 1997. Framför allt på Falsterbohalvön har arten minskat långsiktigt. Både i Skåne och i Sverige har arten ökat en aning de senaste 30 åren och detta beror delvis flyttat in i städer, där den har färre fiender.

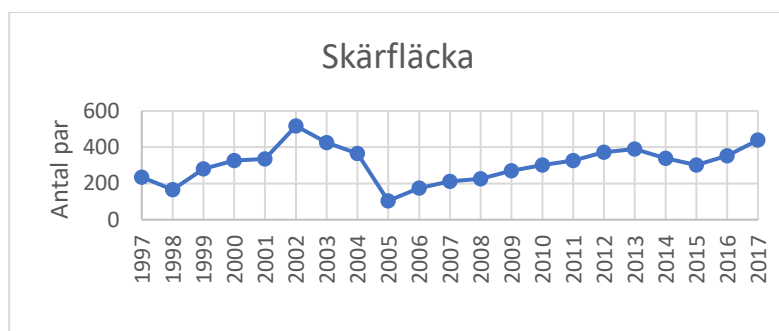
Figur 19: Antalet häckande par strandskata i vårt område 1997–2017.

Skärfläcka *Recurvirostra avosetta* 439 par

Foto: Mattias Ullman

Glädjande nog ökade skärfläckan även i år och siffran på 439 par är den nästa högsta någonsin i vår serie, endast slagen av 517 par år 2002. Arten noterades i år på precis samma sju lokaler som föregående år. På den bästa lokalen Norra Flommen räknades lite färre par än föregående år, men på Näsholmarna (Lilla Hammars näs) ökade arten med 136 % och på Eskilstorps holmar var ökningen 67 %. En mycket stor del av hela populationen i Skåne finns på dessa tre lokaler. Till skillnad från de flesta strandängsvadare har skärfläckan ökat försiktigt både i Skåne och i Sverige de senaste 30 åren. Vid Landgrens holme (Norra Flommen) har människan hjälpt till med att inhägna området med ett ca 4 km långt elstaket, för att hålla räv, grävling och liknande predatorer borta. Detta har haft positiv effekt både på skärfläcka, tärnor och måsar. Åtminstone vid Norra Flommen rapporteras att färre ungar än normalt blev flygga.

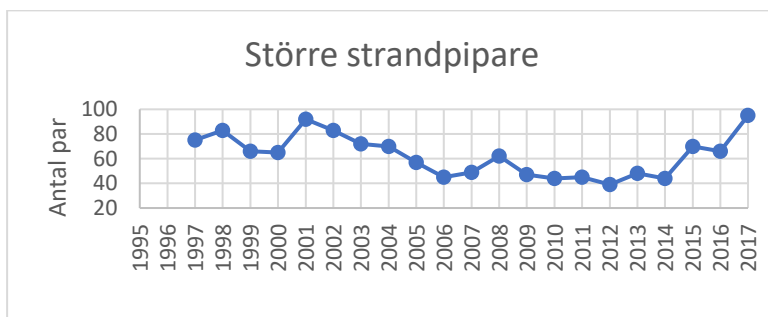
Figur 20: Antalet häckande par skärfläcka i vårt område 1997–2017.

Större strandpipare *Charadrius hiaticula* 95 par

Foto: Mattias Ullman

Årets resultat är en ökning med hela 44 % och 95 par är den högsta siffran någonsin i vår serie. Mycket glädjande! Häckade i år på elva olika lokaler; i princip samma lokaler som tofsvipan, förutom att den faktiskt saknades på Knösen. Arten gick starkt framåt kring Foteviken där hela 74 av årets 95 par fanns, men ökade också lite på flera lokaler på Falsterbohalvön. Vid den bästa lokalen, Vellinge ängar, har en viss skydds jakt på predatorer bedrivits och dämmen har satts upp för att hålla kvar vatten i skonorna så länge som möjligt. Detta för att hjälpa vadarna och åtminstone större strandpipare, tofsvipa och rödbena har svarat positivt på detta under de första åren. Generellt har arten minskat lite i Skåne under aktuell period.

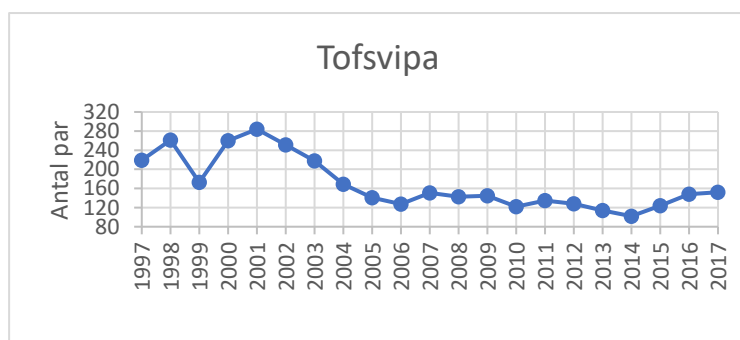
Figur 21: Antalet häckande par större strandpipare i vårt område 1997–2017.

Tofsvipa *Vanellus vanellus* 152 par

Foto: Mattias Ullman

Ökade marginellt jämfört med 2016 och årets siffra är faktiskt den högsta sedan 2004. Har ökat lite både kring Foteviken och på Falsterbohalvön. I år noterades den på elva lokaler och de flesta fanns kring Foteviken, med bl.a. 33 par på Vellinge ängar och 28 på Eskilstorps ängar. Många tofsvipor påbörjar sin häckning redan i slutet av mars. I år var det mycket kyligt i början på maj, med snöfall två olika dagar då. De vipor som får sin häckning spolerad tidigt, försöker normalt med en ny kull ungar i maj/juni. Generellt har den minskat både i Skåne och Sverige under aktuell period, i vissa områden med nästan 50 %. Kanske har arten haft svårt att anpassa sig till det moderna och storskaliga jordbruket.

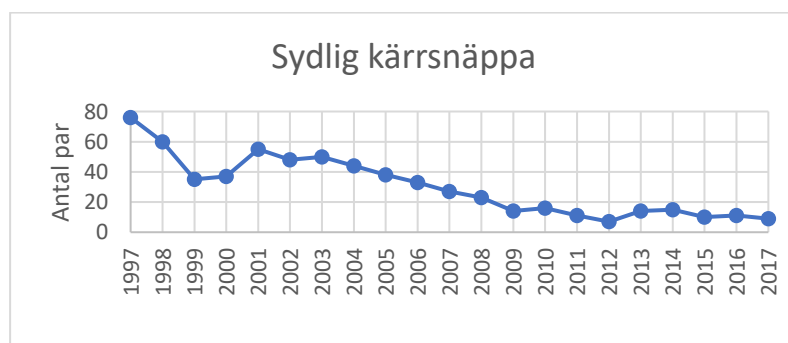
Figur 22: Antalet häckande par tofsvipa i vårt område 1997–2017.

Sydlig kärrsnäppa *Calidris alpina schinzii* 9 par

Foto: Mattias Ullman

Fortsatt kräftgång för den sydliga kärrsnäppan tyvärr. Totalt nio par noterades, varav fem på Eskilstorps ängar och tre på Vellinge ängar. Årets nio par måste jämföras med 38 par år 2005 och 76 par år 1997 i samma inventering. I början på 1990-talet uppskattades dessutom populationen i området till 120 par. Enligt en annan, mer heltäckande, inventering har det i år funnits ca 25 fåglar i hela Foteviksområdet. Förutom ett par i Malmö kommun (Tygelsjö ängar) och ett par utanför Åhus finns hela den skånska populationen i Vellinge kommun. Den sydliga kärrsnäppan är upptagen i kategorin akut hotad (CR) på den svenska rödlistan (Westling 2015). Den har minskat drastiskt i hela Östersjöområdet de senaste 30 åren, även om minskningen har bromsats i flera områden de senaste 10 åren. Positivt under året var att 2–6 ungfåglar beräknats ha blivit flygga och detta är bättre än 2016. Av årets nio bon som hittades kläcktes tre lyckosamt, tre blev prederade innan kläckning och tre av de kläckta kullarna blev prederade inom de första 2–3 dygnen. Kråkfåglar, räv och grävling anses vara de värsta hoten. Övriga tre arter vadare, som häckar i samma biotop och på ungefär samma sätt, större strandpipare, rödbena och tofsvipa, har alla ökat i aktuellt område de senaste fem åren. Tofsviporna kör ofta effektivt bort predatorer som kråkfåglar och vissa rovfåglar, vilket förstås också är till gagn för kärrsnäppan som gärna lägger sitt bo nära tofsvipans. En viss skyddsjakt på räv, grävling och kråkfåglar tilläts nu också av Länsstyrelsen i ett sista (!?) försök att rädda kärrsnäpporna.

Figur 23: Antalet häckande par sydlig kärrsnäppa i vårt område 1997–2017.

Storspov *Numenius arquata* 1 par

Foto: Mattias Ullman

Tillbaka på listan igen, med ett par noterat vid Inre Foteviken, efter att ha uteblivit tre år i följd! I vår serie har den nu noterats som häckande 14 av 21 år. Vår högsta notering är fyra par år 2002 och det lär tyvärr dröja innan vi når den "höga" siffran igen, då arten minskar i hela Sverige. Utdikning av fuktiga ängar samt ett moderniserat och intensifierat jordbruk anses ha påverkat storspovens biotoper negativt.

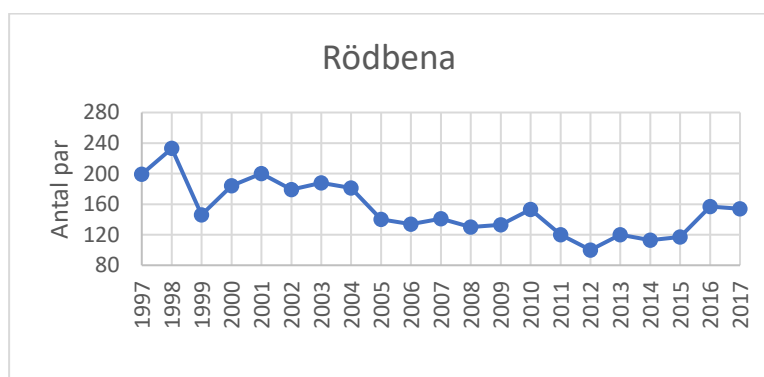
Figur 24: Antalet häckande par storspov i vårt område 1997–2017.

Rödbena *Tringa totanus* 154 par

Foto: Mattias Ullman

Minskade marginellt jämfört med föregående år, men siffran är ändå den näst högsta sedan år 2005. Fyra lokaler, Vellinge och Eskilstorps ängar samt Lilla Hammars näs och Norra Flommen, står för 77 % av antalet par i vår inventering. Arten minskade i år med hela åtta par vid Inre Foteviken, men har annars varit stabil eller svagt ökande. Trenden påminner mycket om trenden för tofsvipa och större strandpipare, med liknande biotopval. Arten har generellt minskat en aning i Södra Sverige de senaste 30 åren.

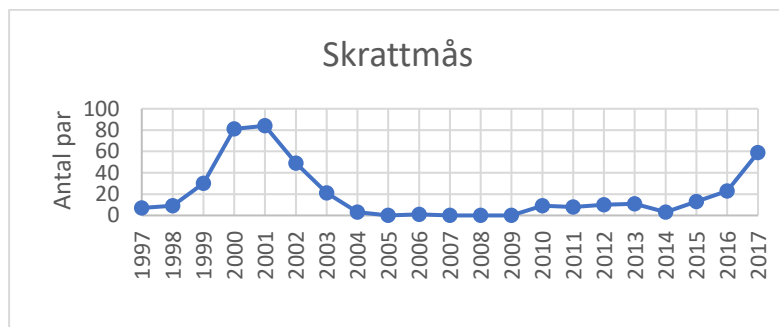
Figur 25: Antalet häckande par rödbena i vårt område 1997–2017.

Skrattmås *Larus ridibundus* 59 par

Foto: Per-Göran Bentz

Antalet par har varierat mycket kraftigt sedan inventeringen startade 1997. Så sent som 2014 var antalet nere i fyra par, därefter har den ökat tydligt tre år i rad och var i år uppe i höga 59 par. Av dessa fanns 56 i Norra Flommen och resterande tre par ute på Näsholmarna. Generellt har arten minskat mycket kraftigt i Skåne och Sverige sedan 1960- och 70-talen, men varit relativt stabil under de senaste 20 åren. T.ex. beräknades populationen i Skåne ligga på 29 000 par år 1970, men vid den stora inventeringen 2012 var antalet bara ca 3 000 par. De flesta skrattmåsar häckar i insjöar.

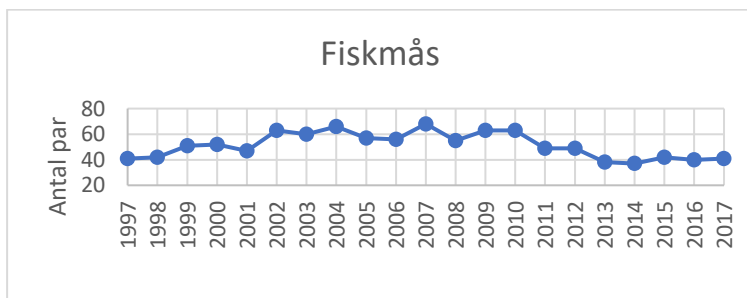

Figur 26: Antalet häckande par skrattmås i vårt område 1997–2017.

Foto: Per-Göran Bentz

Trenden har varit stabil de senaste fem åren, men arten har minskat med ca 30 % sedan början på 2000-talet. Likt förra året noterades den på fem lokaler, där den överlägset största delen finns på Lilla Hammars näs (Näsholmarna). Ett par på Vellinge ängar utgick och ersattes istället av två par vid Norra Flommen. Trenden har varit stabil i Skåne under aktuell period och i likhet med t.ex. strandskata har denna klassiska strandängsart etablerat sig även i stadsmiljöer, där den slipper hot från räv, grävling och rovfåglar.

Figur 27: Antalet häckande par fiskmås i vårt område 1997–2017.

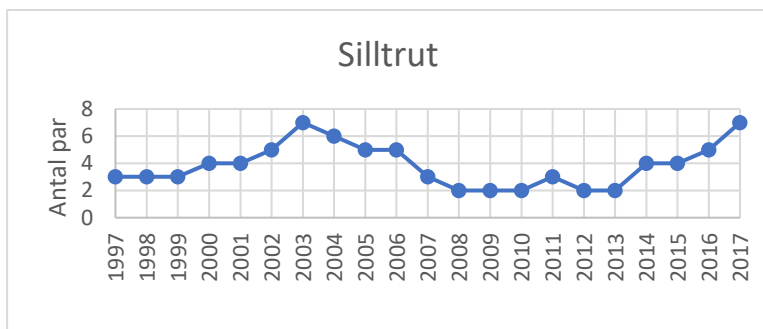
Silltrut *Larus fuscus* 7 par

Foto: Mattias Ullman

Alla sju paren fanns på Eskilstorps holmar. Sju par är en tangering av rekordet från 2003 och antalet par har legat mellan två till sju par under hela perioden. Silltruten är alltså stabil eller svagt ökande i vår serie, samtidigt som gråtruten minskat med mer än 80 % på samma lokal. Silltrutens ökning beror dock troligen inte på god ungfågelsproduktion, utan snarare på invandring från andra lokaler, då den västliga silltruten (raserna intermedius och graellsii) ökar i Nordvästeuropa.

Silltruten är upptagen i kategorin nära hotad (NT) på den svenska rödlistan (Westling 2015).

Figur 28: Antalet häckande par silltrut i vårt område 1997–2017.

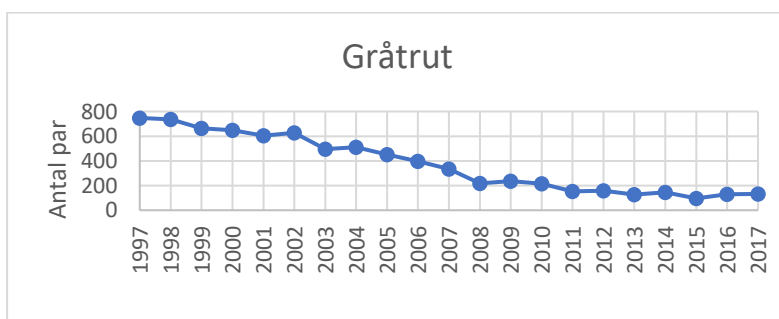
Gråtrut *Larus argentatus* 131 par

Foto: Per-Göran Bentz

Årets 131 par är en liten ökning jämfört med de två föregående åren, men ändå bara en spillra av de över 700 par som fanns då vår inventering startade. Samtliga par fanns på Eskilstorps holmar. Den kraftiga minskningen tros bero på att mycket få ungar överlever den första sommaren p.g.a. födobrist. Ändrade näringsförhållanden i Östersjön under de senaste 30 åren (övergödning, lägre salthalt och högre havstemperatur på vintern) verkar ge sämre förutsättningar för trutarnas föda i havet.

Gråtruten är upptagen i kategorin sårbar (VU) på den svenska rödlistan (Westling 2015).

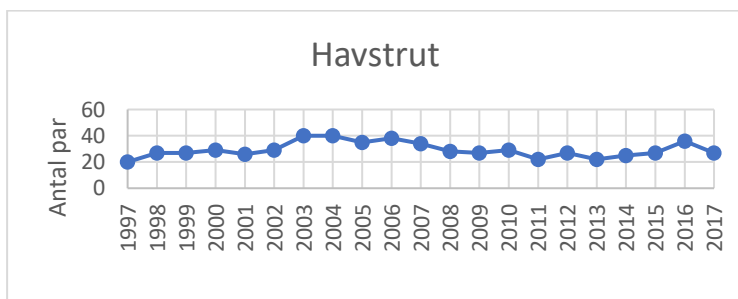
Figur 29: Antalet häckande par gråtrut i vårt område 1997–2017.

Havstrut *Larus marinus* 27 par

Foto: Per-Göran Bentz

Havstruten har haft en relativt jämn nivå med 20–40 häckande par under hela vår serie. Årets 27 par är en minskning jämfört med 2016, men ändå mycket nära medel. I likhet med gråtrut finns i princip hela vårt bestånd ute på Eskilstorps holmar. Varför havstrutens bestånd är stabilt medan gråtrutens (med liknande häckmiljö och födoval) minskat med över 80 % är oklart. Kanske är havstruten bättre på att predera andra arter, vilket ger föda åt ungarna. Till skillnad från gråtruten har dock havstruten ökat lite de senaste 20 åren i både Sverige och Danmark. Därför kan det också vara så att beståndet i Vellinge kommun hålls vid liv genom invandring snarare än genom god ungfågelsproduktion.

Figur 30: Antalet häckande par havstrut i vårt område 1997–2017.

Skräntärna *Sterna caspia* 1 par

Foto: Per-Göran Bentz

Som vanligt numer fanns ett par på Eskilstorps holmar och dessa fick ut en unge (i juli). I västra Sverige är detta troligen det enda häckande paret under de senaste åren, men enstaka år har även försök gjorts på Måkläppen. I övriga Skåne finns arten endast i skärgården norr om Åhus, där den minskat kraftigt och numer bara finns med enstaka par. I vår serie har den noterats med 0–2 par under alla år sedan 1997. Under denna period har den uteblivit fem av åren, senast 2009. Skräntärnan har tyvärr minskat kraftigt i hela Östersjöområdet de senaste 30 åren, även om minskningen bromsats de senaste tio.

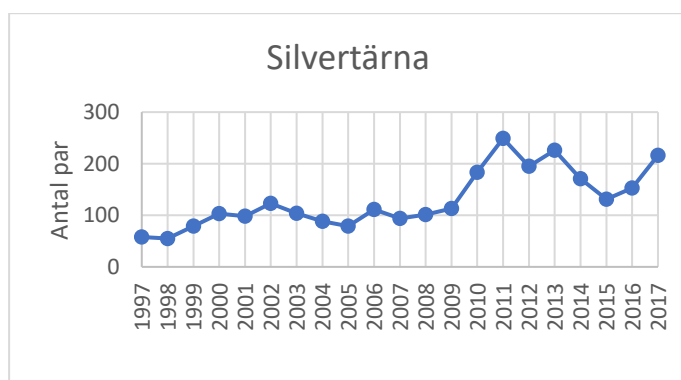
Skräntärnan är upptagen i kategorin nära hotad (NT) på den svenska rödlistan (Westling 2015).

Silvertärna *Sterna paradisaea* 216 par

Foto: Mattias Ullman

Ökade i år med hela 41 % och 2017 är det tredje bästa året någonsin i vår serie, endast slaget av 2011 och 2013. Delar av de två överlägset bästa lokalerna, Eskilstorps holmar och Näsholmarna, blev översvämmade i juni månad, vilket kan ha förstört en del ägg. Antalet par på den bästa lokalen Näsholmarna (Lilla Hammars näs) steg i år från 90 till 120 par och tillsammans med Eskilstorps holmar håller de 90 % av fåglarna i kommunen. Glädjande nog ökade den kraftigt också vid Norra Flommen, där många fåglar i år etablerade sig i det av elstängsel inhägnade området. Har ökat i hela Sverige under aktuell period.

Figur 31: Antalet häckande par silvertärna i vårt område 1997–2017.

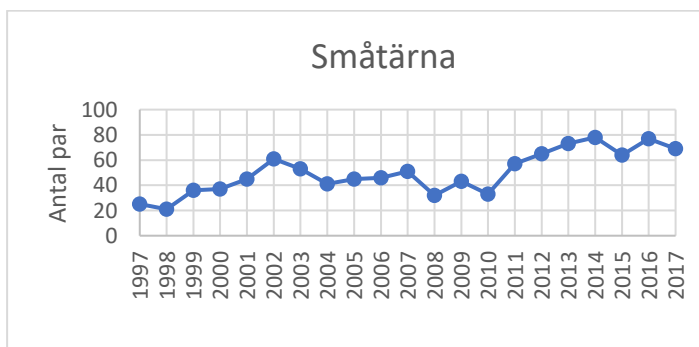
Småtärna *Sterna albifrons* 69 par

Foto: Mattias Ullman

Ett bra år igen för småtärna, om än inte riktigt lika bra som fjolåret. Noterades på fem lokaler, men nästan alla paren häckar på Näsholmarna (Lilla Hammars näs). Har legat på en hög och relativt jämn nivå de senaste sex åren och antalet par har mer än dubblats sedan inventeringens start. Vid senaste stora häckfågelinventeringen i Skåne beräknades antalet par vara ca 130, så en mycket hög andel finns alltså i Vellinge kommun. I vår serie har småtärnan och silvertärnan en mycket liknande och positiv utveckling, men i övrigt i Skåne och Sverige har småtärnan inte ökat på samma sätt som den större släktingen. Trots att hela 55 par småtärna häckade på Näsholmarna i år sågs mycket få unga småtärnor där vid besök i juli. Det var mycket högt vattenstånd ett par dagar i juni och en del av äggen försvann troligen då.

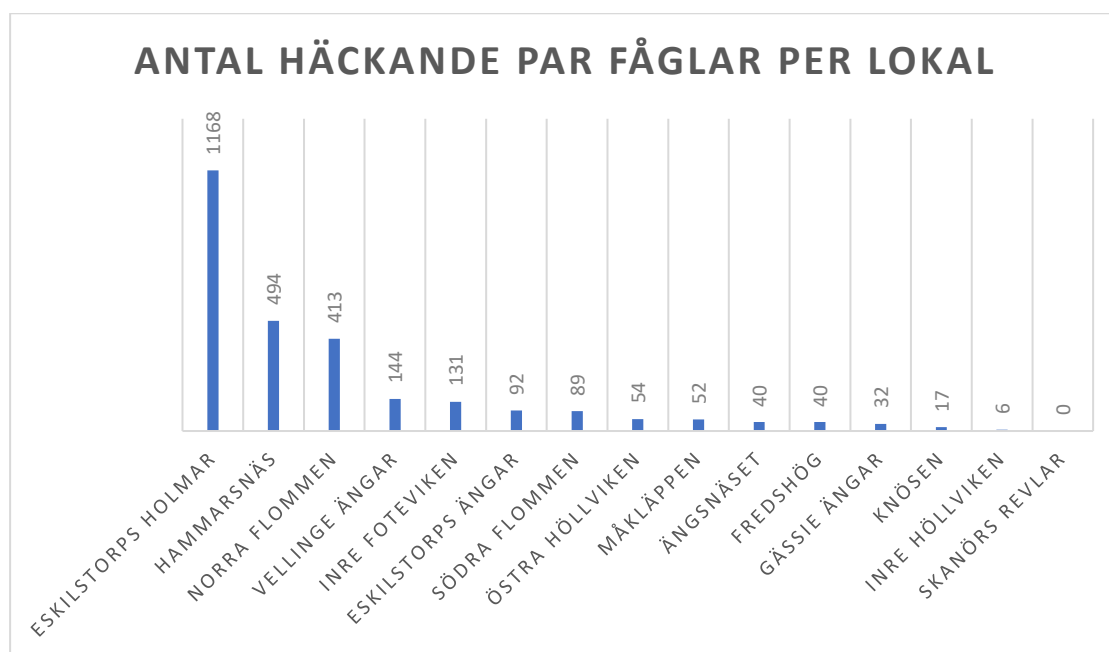
Småtärna är upptagen i kategorin sårbar (VU) på den svenska rödlistan (Westling 2015).

Figur 32: Antalet häckande par småtärna i vårt område 1997–2017.

Våra lokaler

Som vanligt inventerades 15 olika lokaler och som vanligt skiljer de sig markant gällande häckande fåglar. Sett till antalet häckande individer står Eskilstorps holmar i särklass med mer än dubbelt så många häckande strandängsfåglar som näst bästa lokal, Lilla Hammars näs/Näsholmarna. Mängden fåglar ute på Eskilstorps holmar beror förstås i första hand på att det är en ö och att de där ute slipper räv, grävling och i viss mån även kråkfåglar. På dessa holmar är storskarv (721 par) i överlägset talrikast och efter det gråtrut (131 par). Även på lokalen Lilla Hammars näs finns de flesta fåglarna ute på "småöarna" Näsholmarna, strax norr om fastlandet. Att slippa rävar och grävlingar betyder otroligt mycket för häckningsframgången för den här typen av arter, samtidigt lever de farligt då det blir högvatten och vissa bon blir ibland översvämmade. Utöver dessa gick Norra Flommen mycket bra i år och flera arter ökade där. Elstängslet (totalt 4 kilometer långt) sattes i första hand upp för att hjälpa skärfläckorna, men även andra vadare och tärnor har tagit sin tillflykt hit.

Figur 33: Antalet häckande strandängsfåglar per lokal 2017. Eskilstorps holmar står som vanligt i särklass. Ingen enda häckande fågel noterades på Skanörs revlar. Även i Inre Höllviken var mycket dåligt i år, möjligen beroende på att många hundar dagligen springer i detta område.

Lokalen Skanörs revlar förtjänar i år nästan en egen rubrik. Trots en erfaren inventerare noterades i år inte en enda häckande strandängsfågel här ute. Reservatsförbudet på Skanörs revlar sträcker sig från 1.4 – 15.7 och är i första hand för fåglarnas skull. Kanske har "förbudet" spelat ut sin roll? Rimligen finns det flera andra lokaler som är viktigare att skydda! Och det är inte bra om grupper med andra

intressen blir sura på fågelskådare, om de anser att vi är "överprioriterade" eller gynnade. Kanske kan man stryka förbudet helt? I nuläget är det ändå många som trotsar förbudet, både badgäster, flanörer och folk som rastar hundar.

Förslag till åtgärder för strandängsfåglarna

Förslag på åtgärder som skulle kunna förbättra förutsättningarna för de kust-häckande fåglarna är överlag de samma som i föregående rapport (Olsson 2016):

- (1) Hävda holmen i Inre Foteviken och tillföra material för att höjda den några decimetrar,
- (1) Öka betestrycket på Lilla Hammars näs,
- (2) Minska betestrycket på Näsholmarna,
- (3) Återinföra bete av strandängarna längs västra delen av Inre Foteviken,
- (4) Tillföra material till de mindre holmarna vid Eskilstorps holmar,
- (5) Se till att skyltningen av reservat med beträdnadsförbud utökas väsentligt. Betydligt fler skyltar behövs och de behöver dessutom placeras så att de är väl synliga.
- (6) Predationshämmande åtgärder bör fortsätta (framför allt med jakt på räv, grävling och kråkfåglar kring Foteviken).
- (7) Åtgärder som kan minska predationstrycket på Måkläppen, gäller troligen främst förekomst av rödräv.
- (8) Ytterligare naturvårdsvakter behövs för att informera och se till att regler inom naturreservaten efterföljs.
- (9) Sätta upp ytterligare dämmen på de olika vadarängarna runt Foteviken. Några dämmen har satts upp på Vellinge ängar (för att hålla kvar vatten längre i skonor och pölar) med positiv effekt. Ytterligare dämmen är önskvärda.
- (10) Ta ner eller stänga igen de tornfalksholkar/häckningar som finns kring Foteviken. På 1980-talet sattes ett antal holkar upp i området för tornfalkens skull. Ingen insåg då riktigt att dessa tornfalkar skulle livnära sig på vadarungar på somrarna.

Predation, skydds jakt och dämnen

Förekomsten av en art och storleken av dess population är beroende av att dess habitat och födoresurs inte försvinner samt att deras reproduktion och immigration motsvarar deras mortalitet och emigration. Inom kustfågelinventeringen i Vellinge kommun har småtärna ökat i antal under de senaste åren, medan t.ex. gråtrut minskat under en stor del av inventeringsserien. Några tidigare regelbundet häckande arter; svartbent strandpipare, brushane och storspov, har försvunnit och möjligen istället blivit tillfälligt häckande arter. Skräntärnan är en art som tillkommit under perioden, men som än så länge häckat med få (1–2) par.

Predation på ägg och kycklingar kan vara en avgörande faktor för om en population minskar. Vid hög predation på ägg och kycklingar blir reproduktionen för låg för att kompensera för de gamla fåglarnas mortalitet. Störning kan ha liknande effekter, speciellt vid dåligt väder då ägg och ungar kan kylas ned snabbare. Högvatten är en annan faktor som kan påverka reproduktionen negativt om ägg och ungar blir dränkta. Immigration kan kompensera för otillräcklig reproduktion. Det omvända kan givetvis också ske om området har en så stark reproduktion att en aktiv emigration sker.

Eftersom flera arter inom området långsiktigt har minskat, sammanställer vi observationer av predatorer under häckningsperioden. Potentiella predatorer som observerats inom inventeringsområdet under 2016–2017 var: rödrev, grävling, mink, skogsmård, katt, hund, igelkott, trana, gråhäger, havsörn, brun kärrhö, glada, ormvråk, pilgrimsfalk, lärkfalk, tornfalk, gråtrut, havstrut, fiskmå, korp, kråka, råka, kaja och skata. Framför allt de markhäckande vadarna har som enda skydd för sina ägg att de är gömda i gräs eller nära tång och tuvor. Om bona blir hittade av rev, grävling och kråkfåglar har dessa fåglar normalt inget att sätta emot och äggen blir uppäten. Tofsvipor är relativt tuffa och de brukar kunna köra bort enstaka kråkfåglar genom snabba flygattacker. De små vadarna, framför allt kärrsnäppa (och i viss mån större strandpipare) försöker därför ofta lägga sina bon relativt nära vipornas. Under vissa dagar kan det uppehålla sig mer än 100 kråkfåglar samtidigt och systematiskt gå fram och tillbaka över strandängarna i jakt på ägg, fågelungar och annat. Då kan vadarna inte freda sig och naturligtvis inte heller när räven eller grävlingen kommer. Ett normalt år blir lite mer än hälften av äggen hos dessa vadare uppäten under de 21–28 dagar som föräldrarna ruvar. Under vissa år då projektet även använt övervakningskameror nattetid har det visat sig att en ensam rev eller grävling på t.ex. Eskilstorp eller Vellinge ängar kan gå runt några timmar och läsa så mycket som 80 % av de aktiva bona på ägg. Då flera av vadararterna, mest akut den sydliga kärrsnäppan, minskat drastiskt de senaste 30 åren, har Länsstyrelsen Skåne beslutat om viss skydds jakt (på rev, grävling och vissa kråkfåglar) i de viktigaste områdena.

Enbart på Vellinge ängar fångades och avlivades i år 15 grävlingar, vilket visar att de är vanligare än man tror. Som vanligt sågs kråkfåglar på samtliga lokaler vid de flesta besöken. Med tanke på att den sydliga kärrsnäppan minskat med mer än 90 % på ca 30 år, ställer man sig förstås frågan om det är predationen på deras ägg/ungar som ökat i motsvarande grad!? Har fienderna (räv, grävling, kråkfåglar, tornfalk) ökat så pass mycket eller är det så att dessa predatorer idag livnär sig på ägg/fågelungar i högre utsträckning än för 30–50 år sedan? Förändringar inom jordbruket kan ju t.ex. medföra att vissa arter måste hitta föda på nya sätt. Men det kan ju också vara så att födotillgången för vadarungarna blivit sämre, vilket skulle innebära att färre fåglar överlever första sommaren.

Ett annat åtgärdsprogram för den sydliga kärrsnäppan drivs samtidigt med denna inventering i Foteviken. I detta projekt kontrolleras också ett antal vadarbon varje år för att få ett mått på predationen. Under 2017 var predationen påfallande låg, under 50 % av de 72 vadarbon som kontrollerades blev prederade. Många år ligger predationen en bit över 60 %. En fortsatt låg predation är ett måste för att inte den sydliga kärrsnäppan helt ska försvinna. År 2016 fick tio par troligen bara ut en enda flygg ungfågel. År 2017 blev lite bättre och 2–6 ungfåglar blev flygga.

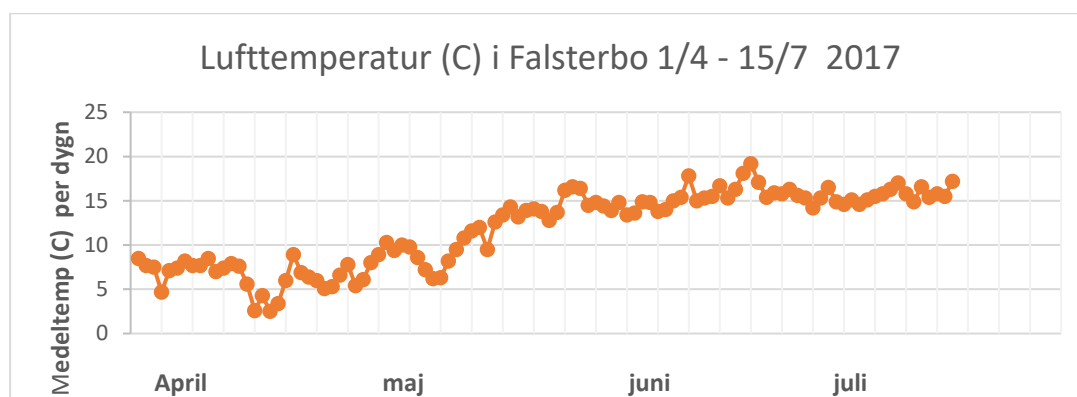
Utöver detta sattes flera dämmen upp på Vellinge ängar för att hålla kvar vatten i skonorna och pölarna. Detta i sin tur ger bättre möjligheter till födosök för vadarna, speciellt under längre perioder med högttryck utan regn vilket det ofta kan vara i maj/juni.

Dämme vid Vellinge ängar. Tillverkat och uppsatt av Peder Clase. Under vårar (maj-juni) med långvariga högttryck utan nederbörd är dessa dämmen guld värda! Foto: Mattias Ullman

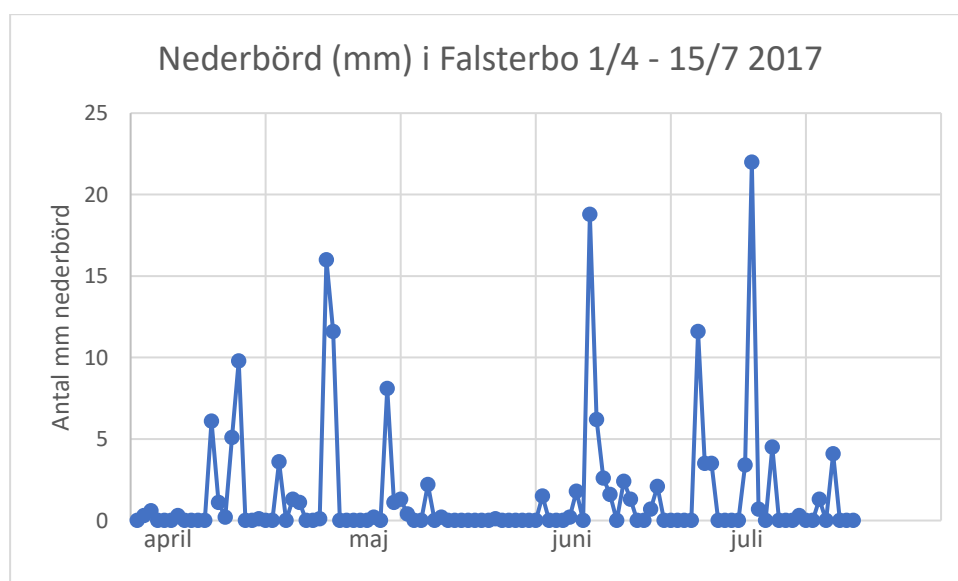
Väder och vattenstånd

Vädret under vårvinter, vår och sommar var överlag ganska likt det under 2016. Vintern var påfallande mild medan april var relativt kyligt och nederbördsrikt. Detta skapade en ganska bra vattenbuffert i skonor och pölar på ängarna. Snö föll två olika dagar i början på maj och lufttemperaturen var ovanligt låg fram till 10:e maj. Tidiga häckare som tofsvipa och större strandpipare förlorade säkert många ungar då. Resten av maj var torrt och relativt varmt. De dämmen som satts upp, framför allt på Vellinge ängar, hjälpte då väsentligt till att hålla kvar vatten i skonor och pölar. Dessa pölar är förstås livsviktiga för de små vadarungarna och deras födosök. Både juni och juli var sedan ganska nederbördsrika och relativt kyliga med envisa vindar från väst och nordväst. I samband med ett djupt lågtryck och starka vindar från nordväst rädde mycket högt vattenstånd två dagar i mitten på juni. En del tärnor (framför allt) blev då troligen av med sina ägg på de mycket lågt belägna öarna norr om Lilla Hammars näs.

Figur 34: Lufttemperatur per dygn i Falsterbo under vår och sommar. Aningen kyligare än normalt

Data från SMHI.

Figur 35: Nederbördsmängd per dygn i Falsterbo under vår och sommar. Anlagda dämmen gjorde stor nytta under 2–3 torra och varma majveckor. Data från SMHI.

Förändring av habitat

För en generell beskrivning av de olika delområdena hänvisar vi till tidigare rapporter (t.ex. Karlsson & Ehnbohm 2013). Bland de största förändringarna av habitatet som skett sedan 1988 var när Måkläppen övergick från att vara en ö till att bli en landfast revel. Därefter har även det gatt som bildades öster om Nabben minskat i omfattning.

Den andra kraftiga förändringen som iakttagits rör Eskilstorps holmar. Dels har deras form förändrats, dels bedömds de ha förlorat ca 50 % av sin storlek sedan 1988 (Nils Kjellén). Mest anmärkningsvärt är att den bedömda andelen av öarna som är bevuxen med vegetation numera endast utgör en bråkdel av vad den var 1988. Vidare har de inre holmarna vid Eskilstorp nu blivit så låga att de inte längre är lämpliga som häckningsöar (Nils Kjellén).

Andra, ständigt pågående, förändringar är variationer i betetrycket och att vegetationen i trädgårdar, ridåer och trädgångar inom eller i anslutning till inventeringsområdet förändras. Ett exempel där det ur ett vadarperspektiv troligen först skett en försämring och därefter, under de senaste åren, en förbättring gäller betetrycket på Vellinge ängar. Det ökade först, för att under de senaste åren minska. En klar positiv respons noterades på de häckande vadarna på lokalen för fjärde året i rad 2017.

Tack

Verksamheten finansierades genom anslag från Länsstyrelsen Skåne och Vellinge kommun till Skånes Ornitologiska Förening/Falsterbo Fågelstation. Vi vill på föreningens, fågelstationens och (framför allt!) fåglarnas vägnar framföra ett varmt tack till våra bidragsgivare.

Stort tack också till:

Övervakningsgruppen: Josefin Lundahl, Emelie Olsson, Disa Feher, Oliwia Wretenheim Skog, Anton Krook och Erik Winlund. Organisatör för övervakningsgruppen var Karin Persson.

Inventerarna: Sophie Ehnbohm, Bengt Grandin, Fredrik Haas, Joakim Hagström, Jan-Åke Hillarp, Nils Kjellén, Christer Landgren, Claes Larsson, Kerstin Norrman, Caroline Sjöström, Mattias Ullman och Peter Öhrström.

Naturvårdsvakt: Magnus Svärd.

Landgrens holme: Mikael Kristersson och Olle Andersson (skyddsjakt) samt djurhållare Lars Persson. En särskild eloge går till Mikael Kristersson för idogt arbete med skötsel av elstängslet.

Fotografier: Mattias Ullman, Per-Göran Bentz och Magnus Ullman bidrog med fotografier.

Granskning av manus: Lennart Karlsson och Karin Persson

Samt: Skogsstyrelsens arbetslag, Kustbevakningen, Naturistföreningen Svanrevet och Polisen i Vellinge och Malmö.

Referenser

- Bengtsson, K & Green, M. 2013. *Skånes fågelatlas*. Skånes Ornitologiska Förening.
- Bengtsson, K. 2007. Vitkindad gås – det rysk/baltiska beståndets expansion. *Anser* 46: 137–162.
- Bengtsson, K. 2012. Skratmåsen i Skåne 2012. *Anser* 51:22-31.
- Eldridge, J., Jones, E., O'Hara, E., Phillips, L. & Silva, J.P. 2007. *LIFE and Europe's wet-lands: Restoring a vital ecosystem*.
(<http://ec.europa.eu/environment/life/publications/lifepublications/lifefocus/documents/wetlands.pdf>)
- Enander, G. & Carlsson, P. 2011. *Bildande av naturreservatet Foteviksområdet i Malmö och Vellinge kommuner*. Länsstyrelsen i Skåne D.nr: 511-50799-06, 1233-220.
- Flodin, L., Larsson, M. & Ottvall, R., 2010. *Åtgärdsprogram för bevarande av sydlig kärrsnäppa (Calidris alpina schinzii)*. Naturvårdsverket / Länsstyrelsen i Hallands Län
- Karlsson, L. & Malmhagen, B. 1997. *Inventering av häckande kustfåglar i fem fågelskyddsområden i Vellinge kommun 1988–96*. Rapport till Naturvårdsverket. 42 sidor + 3 st. Appendix.
- Karlsson, L. & Ehnbohm, S., 2013. *Inventering av häckande kustfåglar och övervakning av fågelskyddsområden i Vellinge kommun. Verksamhetsrapport 2013*. Länsstyrelsen i Skåne län. (opulicerad)
- Larsson, T. & Lindahl, H. 1989. *Svenska våtmarker av internationell betydelse, Våtmarkskonventionen och CW-listan*. Naturvårdsverket, Stockholm
- Olsson, P. 2015. *Inventering av häckande kustfåglar och övervakning av fågelskyddsområden i Vellinge kommun. Verksamhetsrapport 2015*. Länsstyrelsen i Skåne län.
- Olsson, P. 2016. *Inventering av häckande kustfåglar och övervakning av fågelskyddsområden i Vellinge kommun. Verksamhetsrapport 2016*. Länsstyrelsen i Skåne län.
- Ullman, M & Olsson, P. 2016. *Sydlig kärrsnäppa (Calidris alpina schinzii) i Foteviksområdet 2016*. Rapport till Länsstyrelsen Skåne.
- R Core Team, (2016). R: A language and environment for statistical computing. R Foundation for Statistical Computing, Vienna, Austria. URL <http://www.R-project.org/>.
- SNV (Statens Naturvårdsverk). 1978. Biologiska Inventeringsnormer (BIN) – Fåglar.
- Walinder, G. & Karlsson, L. 1987. Häckande fåglar i Flommens naturreservat 1984–86. (Summary: Breeding birds in the Flommen Nature Reserve 1984–86.) *Anser* 26: 179–188.
- Westling, A. (Red.), 2015. *Rödlistade arter i Sverige 2015*. SLU, Uppsala.
- Wood, S.N. 2006. *Generalized Additive Models: An Introduction with R*. Chapman and Hall/CRC, London, UK.

Appendix 1

Områdesfördelning för samtliga arter 1997–2016

Inventeringsområden:

FH = Fredshög

ÄN = Ängsnäset

MÅ = Måkläppen

SF = Södra Flommen

NF = Norra Flommen

SR = Skanörs revlar

KN = Knösen

ÖH = Östra Höllviken

HN = Lilla Hammars näs

IF = Inre Foteviken

VÄ = Vellinge ängar

EÄ = Eskilstorps ängar

EH = Eskilstorps holmar

GÄ = Gessie ängar

OBS! Skärfläcka, svartbent strandpipare, kärnsnäppa och småtärna har inventerats i hela Vellinge kommun sedan 1988, likaså har områdena Ängsnäset, Måkläppen, Skanörs revlar, Lilla Hammars näs och Eskilstorps holmar inventerats sedan 1988. Dessa perioder redovisas inte här, uppgifterna finns i tidigare rapporter t.ex. (Karlsson & Ehnbohm 2013).

Tabell 1. Resultat av inventeringen 2017 fördelat på arter och lokaler.																				
	FH	ÄN	MA	SF	NF	SR	KN	IH	ÖH	HN	IF	VÄ	EÄ	EH	GÄ	TOT	Lokaler	FBO	FOT	ÖVR
Knösövan <i>Cygnus olor</i>	2	3	3	13	6	0	0	0	1	2	4	1	0	11	0	46	10	25	18	3
Grågåsa <i>Anser anser</i>	0	0	0	0	0	0	0	2	0	4	1	0	0	3	2	12	5	2	10	0
Vikindad gåsa <i>Branta leucopsis</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	1	0	0	7	0	11	3	0	11	0
Gråand <i>Tadorna tadorna</i>	10	5	1	4	2	0	3	2	16	13	40	8	4	4	0	112	13	17	69	26
Blåand <i>Anas penelope</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Skatterand <i>Anas strepera</i>	2	0	3	0	0	0	0	0	1	3	6	0	0	1	0	16	6	3	10	3
Kricka <i>Anas crecca</i>	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	2	2	1	1	1
Gråsand <i>Anas platyrhynchos</i>	10	8	4	30	24	0	0	2	9	5	11	2	2	3	2	112	13	68	25	19
Stjårtand <i>Anas acuta</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ätta <i>Anas querquedula</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	2	2	0	2	0
Skedand <i>Anas clypeata</i>	0	0	0	0	1	0	0	0	1	1	3	2	1	0	0	9	6	1	7	1
Vigg <i>Aythya fuligula</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Elder <i>Somateria mollissima</i>	8	0	1	0	3	0	0	0	0	51	5	1	0	86	0	155	7	4	143	8
Småskrake <i>Meergus senator</i>	2	0	1	0	0	0	0	0	1	7	4	0	0	4	0	19	6	1	15	3
Rapphöna <i>Perdix perdix</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Smådoppingf <i>Tachybaptus ruficollis</i>	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2	2	0	0
Grååkedopping <i>Podiceps grisegena</i>	1	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	2	3	0	1
Siorskav <i>Phalacrocorax carbo sinensis</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	0	0	0	721	0	726	2	0	726	0
Brun kärrhö <i>Circus aeruginosus</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	1	3	2	0	3	0
Vattenall <i>Falvus aquatilis</i>	1	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	3	2	1	1
Rörhöna <i>Gallinula chloropus</i>	0	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	3	3	3	0	0
Sothöna <i>Fulica atra</i>	1	4	4	22	7	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	39	6	37	1	1
Strandskata <i>Haematopus ostralegus</i>	3	3	7	8	14	0	4	0	5	19	7	12	5	6	1	94	13	36	50	8
Skärfåcka <i>Recurvirostra avosetta</i>	0	0	5	0	226	0	0	0	0	104	10	15	4	75	0	439	7	231	208	0
Mi. strandpipare <i>Charadrius dubius</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sv. strandpipare <i>Charadrius hiaticula</i>	0	3	7	1	9	0	0	0	1	19	4	27	21	1	2	95	11	20	74	1
Svartbent strandpipare <i>Ch. alexandrinus</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tofsvipa <i>Vanellus vanellus</i>	0	10	4	1	13	0	6	0	10	15	18	33	28	0	14	152	11	34	108	10
Kärstärpa <i>Calidris alpina schinzii</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	3	5	0	0	9	3	0	9	0
Brushane <i>Philomachus pugnax</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Enkelbeckasin <i>Gallinago gallinago</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Storspov <i>Numenius arquata</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	1	0
Rödbena <i>Tringa totanus</i>	0	4	3	2	25	0	3	0	4	33	11	38	22	1	8	154	12	37	113	4
Skriatmåsa <i>Larus ridibundus</i>	0	0	0	0	56	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0	59	2	56	3	0
Fiskmåsa <i>Larus canus</i>	0	0	0	0	2	0	0	0	2	30	2	0	0	5	0	41	5	2	37	2
Silttrut <i>Larus fuscus</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7	0	7	1	0	7	0
Gråtrut <i>Larus argentatus</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	131	0	131	1	0	131	0
Havstrut <i>Larus marinus</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	26	0	27	2	0	27	0
Skriatmåsa <i>Sterna caspia</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	1	0	1	0
Silvertårna <i>Sterna paradisaea</i>	0	0	3	0	17	0	0	0	1	120	0	0	0	75	0	216	5	20	195	1
Småtårna <i>Sterna albifrons</i>	0	0	6	1	5	0	0	0	2	55	0	0	0	0	0	69	5	12	55	2
SUMMA	40	40	52	89	413	0	17	6	54	494	131	144	92	1168	32	2772		617	2061	94
Arter	10	8	14	13	18	0	5	3	13	21	18	13	9	19	9	33		23	30	18

Tabell 1: Resultat för alla arter, samtliga lokaler 2017.

Totalsummor 1997–2017, skillnader mellan 2017 och 2016 (Dif) samt medelvärden (Mv) 1997–2017																							
Art	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Dif	Mv.
Knösivan <i>Cygnus olor</i>	64	88	93	79	79	75	61	69	68	59	40	61	48	54	35	35	31	21	39	33	46	13	56
Grågås <i>Anser anser</i>	2	2	3	3	1	1	5	9	10	16	12	25	25	16	9	17	20	8	19	19	12	7	11
Viklundad gås <i>Branta leucopsis</i>	1	0	0	0	0	2	3	7	9	11	16	9	8	12	6	9	9	7	11	8	11	3	7
Gravand <i>Tadorna tadorna</i>	87	129	66	70	86	91	98	128	128	133	125	113	154	150	154	136	130	121	120	116	112	-4	117
Blåvand <i>Anas penelope</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0
Snattvand <i>Anas strepera</i>	6	5	8	7	15	10	13	17	10	11	10	15	12	11	11	13	14	14	15	9	16	7	12
Kricka <i>Anas crecca</i>	0	0	0	1	1	0	1	1	1	2	2	4	4	5	2	6	4	2	0	1	2	1	2
Gråvand <i>Anas platyrhynchos</i>	62	98	54	63	106	99	86	101	95	90	86	88	96	96	104	109	76	69	148	112	112	0	93
Stjårtand <i>Anas acuta</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0
Alta <i>Anas querquedula</i>	3	1	2	3	3	3	2	3	0	0	2	1	0	0	4	0	0	0	1	0	2	2	1
Skedand <i>Anas clypeata</i>	5	6	7	11	9	8	13	7	4	5	6	8	5	6	8	10	9	7	8	17	9	-8	8
Vigg <i>Aythya fuligula</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Eder <i>Somateria mollissima</i>	296	392	336	408	404	433	344	421	414	511	325	312	293	406	339	253	270	198	166	160	155	-5	326
Smårskake <i>Mergus serrator</i>	24	35	30	22	30	34	20	28	15	25	16	20	17	18	18	21	23	20	17	26	19	-7	23
Rapphöna <i>Perdix perdix</i>	0	0	3	4	3	1	1	0	0	1	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Snådopping <i>Tachybaptus ruficollis</i>	0	0	0	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	2	2	0
Grånakedopping <i>Podiceps grisaeus</i>	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	1	0	1	1	4	4	1
Siorskär <i>Phalacrocorax carbo</i>	229	413	543	693	877	1053	1129	1235	1113	997	33	0	216	277	496	256	314	420	510	561	726	165	576
Brun kärrhök <i>Circus aeruginosus</i>	5	3	5	6	7	6	7	7	6	8	7	6	1	1	2	3	1	1	3	2	3	1	4
Vattenrall <i>Reallus aquaticus</i>	0	0	0	5	2	0	15	13	2	10	10	4	1	1	1	1	1	0	3	3	4	1	4
Rörhöna <i>Gallinula chloropus</i>	3	1	1	2	3	4	6	7	2	4	2	2	2	1	1	2	3	0	1	1	3	2	2
Sothöna <i>Fulica atra</i>	29	18	15	35	31	40	27	36	22	22	34	23	29	26	15	15	14	9	26	47	39	-8	26
Strandskata <i>Haematopus ostralegus</i>	93	115	92	85	109	121	113	99	100	112	104	100	113	95	86	102	82	66	98	88	94	6	98
Skärflacka <i>Recurvirostra avosetta</i>	234	165	281	327	336	517	425	365	104	175	212	225	269	301	326	372	390	339	301	353	439	96	307
M. Strandpipare <i>Charadrius dubius</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
St. strandpipare <i>Charadrius hiaticula</i>	75	83	66	65	92	83	72	70	57	45	49	62	47	44	45	39	48	44	70	66	95	29	63
Svb. strandpipare <i>Ch. Alexandrinus</i>	4	2	2	1	1	0	0	1	1	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Tofsyba <i>Vanellus vanellus</i>	219	261	173	260	284	251	218	169	141	127	151	143	145	122	135	128	114	102	124	148	152	4	170
Kärstärpa <i>Calidris alpina schinzii</i>	76	60	35	37	55	48	50	44	38	33	27	23	14	16	11	7	14	15	10	11	9	-2	30
Brusläne <i>Philomachus pugnax</i>	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Enkelbeckasin <i>Gallinago gallinago</i>	0	0	1	1	2	1	2	1	0	2	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Siorspov <i>Numenius arquata</i>	0	0	0	1	3	4	2	1	1	2	2	1	1	1	1	0	2	0	0	0	1	1	1
Rödberna <i>Tinga totanus</i>	199	233	146	184	200	179	188	181	140	134	141	130	133	153	120	100	120	113	117	157	154	-3	153
Strätläns <i>Larus ridibundus</i>	7	9	30	81	84	49	21	3	0	1	0	0	0	9	8	10	11	3	13	23	59	36	20
Fiskläns <i>Larus carus</i>	41	42	51	52	47	63	60	66	57	56	68	55	63	63	49	49	38	37	42	40	41	1	51
Siltlät <i>Larus fuscus</i>	3	3	3	4	4	5	7	6	5	5	3	2	2	2	3	2	2	4	4	5	7	2	4
Grålätt <i>Larus argentatus</i>	748	737	665	648	603	628	496	512	451	397	334	217	237	215	153	158	128	144	96	129	131	2	373
Havstrut <i>Larus marinus</i>	20	27	27	29	26	29	40	40	35	38	34	28	27	29	22	27	22	25	27	36	27	-9	29
Skärsläna <i>Sterna caspia</i>	0	0	0	1	2	2	1	2	1	1	2	0	0	0	1	2	2	2	2	1	1	0	1
Silvertärna <i>Sterna paradisaea</i>	58	55	79	103	98	123	104	88	79	111	94	101	113	183	249	195	226	171	131	153	216	63	130
Snåtläna <i>Sterna albifrons</i>	25	21	36	37	45	61	53	41	45	46	51	32	43	33	57	65	73	78	64	77	69	-4	50
Summa	2619	3004	2855	3330	3648	4025	3684	3778	3154	3192	2000	1815	2121	2361	2473	2145	2193	2041	2188	2403	2772	369	2751
Arter	29	27	31	35	34	32	34	33	30	33	32	30	30	32	33	32	33	27	31	30	33	3	31

Tabell 2: resultat för alla arter, samtliga år 1997–2017 samt medelvärde.

Kommentarer från inventerare

Södra Flommen: Jag har i princip bara sett sothöns lyckas med sin häckning på golfbanan under mina år som inventerare. De gånger jag har noterat gräsandsungar (tidigare år) misstänker jag att de har legat inne i någon trädgård i byn och sedan vandrat ut på golfbanan. Området funkar alltså hyfsat för arterna som håller till i vassen (det verkar gå bra även för vattenrallen om en tittar på ringmärkningsfångsten på hösten) men för övriga arter går det inte särskilt bra. Det är troligtvis predatortryck i kombination med den intensiva skötseln av golfbanan som ligger bakom detta.

Inre Höllviken: Rastande hundar springer nästan oavbrutet i området i maj och juni. Det måste vara hopplöst för vadarna att försöka häcka här.

Ängsnäset: Generella kommentarer: Katastrofalt häckresultat, jag såg ingen unge av någon art. Lågvatten 22/4 följdes av mycket högt vatten 1/5, så här försvann nog många bon. Gott om kråkfågel och räv gjorde säkert sitt. Lösa hundar varje besök i området utanför själva reservatet, men påverkar säkert.

Kämpinge: Strandängarna vid Kämpingevassen och österut mot Fredshög har varit fårbeta under lång tid. Detta har hållit vegetationen nere och fåren har i viss utsträckning begränsat lösspringande hundar. Sedan ett par år tillbaka har får inte betat på markerna och det påverkar såväl vegetationen som efterlevnaden av kopplad hund. Hur detta påverkar fåglarnas häckning är oklart och jag ser inget i inventeringarna som pekar i en eller annan riktning. Nedgången av vadarhäckningar skedde medan det fortfarande var fårbetesmarker, och frågan är om inte räv och grävling är större hot än hundar.

Området viktigt för rekreation och motion. Dagligen joggar många utmed stranden och fina dagar strosar mycket folk samtidigt som hundar rastas. Under april-maj är stranden väl besökt av fiskare i jakt på framför allt havsöring. Områdets attraktion för friluftsliv framgick i tv-serien "Det stora Fågeläventyret" då strandängarna mellan Kämpingedungen och Kämpingevassen utgjorde lägerplats under Falsterboinspellingarna förra hösten.

Att sista inventeringen sker i mitten av juni har jag tidigare ifrågasatt, främst då gravand ofta är lite sena med häckningen och nykläckta ungar ses efter inventeringsperioden. Det är inte ovanligt med nykläckta gravandungar i juli. I år såg jag dock tre gravandkullar vid sista inventeringen den 15 juni, men redan fyra dagar senare när jag gjorde en uppföljning på just andungar, var där ytterligare fyra kullar! Frågan är hur många som kan kläckas ännu senare.

Vadare

Under senare år är det knappast några vadare som häckar på lokalen, även om det kan se lovande ut vid säsongstart. Strandskata och väl den enda art som försöker häcka,

medan större strandpipare och möjligen tofsvipa verkar intresserade. Rödbena verkar däremot inte ens komma så långt. Däremot häckar strandskata, större strandpipare och kanske tofsvipa på åkrarna norr om Trelleborgsvägen, men frågan är hur framgångsrika de är.

Änder

Gravand, gräsand och ejder häckar alla i området, och har så gjort under längre tid. Framgången varierar och vissa år ses inte ungar av gravand förrän efter inventeringssäsongen. Och då bara några enstaka. I år gick det dock betydligt bättre och med hjälp av en extra räkning av gravandkullar fyra dagar efter sista inventeringen 15 juni, noterades sju kullar med totalt 52 ungar. Det får betraktas som ett mycket bra resultat för området, och fortfarande kan fler kullar kläckas.

Intressant för i år är att snatterand fanns i området under hela inventeringsperioden. Vid ett tillfälle (27/5) stöttes ett snatterandpar upp ett 25-tal meter från stranden i ett område som mycket väl skulle kunna vara lämpligt för bo. Kanske kan det bli en ny häckart.

Småskrake är regelbunden men jag har aldrig sett starkare häckningsindicier än spel.

Sothöna konstaterades häcka vid en sten alldeles väster om vassen där bobygge och sedan ruvning observerades under längre period, senast 27 maj. Den 15 juni var boet borta och inga ungar synliga utan bara två adulta. Om det var havet som tog bo och ägg, eller om ungarna tagits av någon predator är okänt. Precis samma sak hände för ett antal år sedan men däremellan har det inte varit sothöns under häckningstid.

Det finns anledning att tro att vattenrall häckade i Kämpingevassen i år. Läten har hörts vid flera tillfällen under våren och ibland två ex. Däremot föranleder inte den första och enda obsen av rörhöna att arten skulle ha etablerat sig i vassen.

Doppingar

Under våren rastar många gråhakedoppingar utanför kusten mellan Kämpinge och Fredshög. Däremot brukar de inte finnas par som spelar och håller sig nära stranden i maj-juni, men så var det med ett par i år. De har legat utanför Fredshögs gård och visat parningsceremonier. Jag har svårt att se hur de skulle kunna bygga bo, men sothöna klarade ju det vid Kämpingevassen.

Rovfåglar

Under lång tid häckade brun kärrhök årligen i Kämpingevassen. Vid ett tillfälle var det t.o.m. två par men där endast det ena var framgångsrikt. På senare år har vassen ofta stått tom men i år är åter ett par på plats. Vid senaste inventeringen (15/6) skedde matöverlämning från hanen till honan ovanför boplatsen.

Eskilstorps holmar: Öarna har minskat lite ytterligare i storlek. De yttre har blivit något högre centralt, men lägre runt kanterna. Mindre vegetation att gömma bon ibland, men lokalt mycket bitterkrassing och taggkörvel på de yttre öarna. De tre

nordliga inre öarna nu väl låga för häckning. Högvatten dränkte nog tärnbon. Det går fortsatt dåligt för trutarna medan skarvarna klarar sig bra. Kråk- och trutpredation kan vara ett problem medan inga övriga predatorer sågs. Förbudsskyltar önskvärt på de yttre! De två stora öarna har nu kanske bara 50 % av ytan när vi började inventera.

Östra Höllviken: Besök 2; lösspringande hund och två fiskande män i vattnet på västsidan av Lilla Hammar. Stor öppning i staketet vid stranden i reservatsgränsen mot Lilla Hammars näs.

Övervakning av reservaten

På uppdrag av Vellinge kommun genomfördes regelbunden tillsyn av fågelskyddsområdena (Måkläppen, Skanörs revlar, Ängsnäset, Lilla Hammars näs och Eskilstorps holmar) under fåglarnas häckningstid (ca 1 april–31 juli). Områdena på Falsterbonäset besöktes flera gånger i veckan, medan tillsynen vid Lilla Hammars näs och Eskilstorps holmar huvudsakligen ägde rum i samband med inventeringarna. Vid besöken kontrollerades att inga obehöriga personer vistades i områdena när beträdnadsförbud rådde. Kontroll av informationsskyltar om beträdnadsförbud och reservats-bestämmelser utfördes också. Brister i skyltning med mera rapporterades till Skogsstyrelsen lokala arbetslag för åtgärd.

Inom fågelskyddsområdena Måkläppen, Skanörs revlar och Ängsnäset råder beträdnadsförbud under olika delar av året. Gränserna till dessa områden bevakades under helger och veckoslut i maj och därefter så gott som dagligen fram t.o.m. 15 juli. Riktade insatser gjordes även vid Måkläppen utanför denna period. Övervakningen organiserades av Falsterbo Fågelstation och utfördes av fågel- och naturintresserade ungdomar bosatta i kommunen. Vid Måkläppen fanns en bevakningspunkt öster om Nabben. Tidigare har även västra reveln i höjd med Nabben bevakats, men av kostnadsskäl kunde ingen övervakning genomföras vid denna gräns under 2017. Inte heller satt av kostnadsskäl några övervakare vid Skanörs revlar. På Ängsnäset bevakades reservatsområdets gränser längs med stranden i öster och väster. Den dagliga bevakningstiden varierade med väderleken och totalt utfördes 454 bevakningstimmar.

ÖVERVAKNINGSRAPPORTER 2017 (sammanställt av Karin Persson)

Senvåren och försommaren visade inte upp något särskilt promenadvänligt väder, vilket har påverkat antalet besökare på stranden 2017. Sammantaget bevakades tre lokaler med reservatsförbud under 454 timmar under perioden 30/4 – 15/7. Under dessa timmar räknades 431 personer som vandrade fram till reservatsgränserna och av dessa behövdes hela 146 avvisas eller upplysas om förbudet. Ca 34 % av människorna respekterade alltså inte förbudet och den siffran var betydligt högre vid Ängsnäset och betydligt lägre på Måkläppen.

Ängsnäset östra, 65 % överträdelser.

(Josefin Lundahl och Emelie Olsson, 30 april t.o.m. 14 juli)

30 april. Tre personer kom till reservatsgränsen, två behövde avvisas och en hund medfördes.

1 maj. En enda flanör gick fram till skyltarna men tre hundar noterades i närområdet.

13 maj. Två personer vid gränsen varav en behövde tillrättavisas. Fem hundar befann sig med ägare på stranden.

14 maj. Tio personer gick fram till skyltarna och sex av dem behövde upplysas om respekten för reservatsgränsen. En kom vandrande ut ur reservatet!! Ytterligare fem hundar noterades på stranden.

21 maj. Femton personer gick fram till gränsen och tolv av dem behövde avvisas. Två av dessa avvisade kom inifrån reservatet! Tre hundar på stranden.

25 maj. Två besökare och båda höll på att överträda gränsen.

26 maj. Tre flanörer gick fram mot gränsen och en av besökarna behövde upplysas om reservatet.

6 juni. En enda besökare kom fram till gränsen men vände om i tid. En hund medfördes på stranden.

10 juni. Tre besökare och alla behövde tillsägelse. En hund på stranden under övervakningstiden.

13 juni. Fem personer kom fram till reservatsgränsen och tre av dem började överträda innan de blev tillsagda.

16 juni. Ingen enda person kom fram till skyltarna under övervakningstiden.

17 juni. Nio besökarna kom fram till gränsen och av dem behövde sex tillsägelse om reservatet.

18 juni. Sju flanörer kom till gränsen och två försökte överträda.

19 juni. Nio personer gick fram mot skyltarna och sex försökte passera desamma. Två lösa hundar på stranden.

20 juni. Fyra besökare varav två inte respekterade skyltningen. Tre lösa hundar på stranden.

21 juni. Sex flanörer kom till gränsen varav fyra försökte överträda. En hund på stranden.

26 juni. Tre personer gick fram till skyltarna och alla försökte passera gränsen.

27 juni. Dagens enda besökare försökte fortsätta förbi skyltarna.

29 juni. Alla tre besökare under dagen behövde tillsägelse.

4 juli. Tre personer fram till skyltarna och en behövde avvisas.

5 juli. Noll personer!

6 juli. Noll personer!

9 juli. Två vandrade fram till gränsen och av dem behövde en tillsägelse om reservatsbestämmelserna.

10 juli. Noll personer!

13 juli. Dagens enda besökare, som kom fram till skyltarna, behövde tillsägelse.

14 juli. Noll personer!

Sammantaget vandrade 93 personer fram till reservatsskyltarna under de 150 timmarna övervakningen pågick från 30 april t.o.m. 14 juli. Av dessa respekterades inte skyltningen av 60 personer. Till detta kommer 27 lösa hundar på stranden under övervakningstid.

Ängsnäset västra, 56 % överträdelser.

(Disa Feher och Oliwia Wretenheim Skog, 1 maj t.o.m. 15 juli)

1 maj. Nio personer vid reservatsgränsen varav tre behövde tillsägelse om reservatsbestämmelserna. Fyra hundar fanns på stranden varav en var kopplad.

6 maj. Två flanörer kom fram till skyltarna och en behövde tillsägelse. En hund på stranden.

7 maj. Tre besökare vid gränsen och två behövde tillsägelse om beträdnadsförbudet. Två hundar på stranden varav en äldre dam med en mycket aggressiv schäfer.

14 maj. Sex vandrare under övervakningstid men fyra av dem behövde avvisas från reservatet. Tre hundar på stranden.

21 maj. Sju besökare fram till skyltarna och tre fick tillsägelse om reservatsöverträdelse. Två lösa hundar och nudistbadarna badade med en av hundarna.

3 juni. På en i övrigt mycket fullsmockad strand kom nio personer fram mot reservatsgränsen och tre av dem började överträda. Två lösa hundar på stranden.

5 juni. Sju personer upp mot gränsen varav tre behövde tillsägelse. Dessutom medfördes två hundar på stranden. Damen med schäfern från 7 maj kom igen och försökte vandra förbi men drog sig tillbaka när Naturreservatsvakten Magnus Svärd kom på tal!!!

10 juni. Åtta olika besökare kom fram till gränsen och av dem behövde fem avvisas. En grupp med sex hundar lämnade stranden vid tillsägelse!

15 juni. Tre flanörer kom fram till skyltarna under dagen och en behövde tillrättavisas. Två hundar fanns i orådet och en rusade ett 20-tal meter in i reservatet men vände, efter det att ägaren kallat.

18 juni. Två personer fram till gränsen, ingen överträdde.

14 juni. Tre flanörer som respekterade beträdnadsförbudet.

15 juni. Noll!

16 juni. Fem flanörer fram till skyltarna men ingen överträdde.

18 juni. Fyra personer varav två behövde upplysas om reservatsskyltningen. Tre hundar fanns på stranden och en mängd nudister!

19 juni. Fem besökare vid skyltarna varav två försökte överträda. Flera nudister håller till vid gränsen och dessutom två hundar.

20 juni. Fyra flanörer fram till skyltarna varav en behövde avvisas. Tre hundar på stranden, bl.a. "schäfer-tanten" som vände när hon såg reservatsövervakarna!!!

21 juni. Två personer upp mot skyltarna men ingen behövde tillsägelse.

30 juni. Två besökare, varav en inte respekterade beträdnadsförbudet. En kopplad hund på stranden.

1 juli. Fem personer fram till skyltningen varav två behövde stoppas. Fyra hundar på stranden varav två var kopplade. Ett par kom gåendes inifrån reservatet.

2 juli. Fem personer fram till gränsen, varav två behövde avvisas. Två hundar på stranden varav en var kopplad.

3 juli. Ett par promenerade på stranden med sina två hundar. De försökte passera gränsen dessutom!

4 juli. Fyra personer varav två försökte passera skyltarna. En lös hund på stranden. Nudisterna lägger sig så tätt som möjligt intill reservatsövervakarna och männen vandrar gärna omkring i bara mässingen (OTREVLIGT!).

5 juli. Sex personer kom fram till gränsen men fyra respekterade inte beträdnadsförbudet. Minst fyra hundar på stranden och en massa nakenbadare.

6 juli. Tre besökare fram till skyltningen och alla behövde avvisas. En irriterad tant skrek okvädingsord till övervakarna!! Tre hundar på stranden.

7 juli. Fyra personer fram till gränsen men ingen behövde tillrättavisas.

8 juli. Fyra personer framme vid skyltarna, varav en behövde tillsägelse, En nudistman kom fram och berättade om sitt liv för övervakarna utan en tråd på kroppen. Två hundar på stranden.

9 juli. Tre besökare kom fram till skyltarna under olika tidpunkter på dagen och alla fick tillrättavisning och hade varsin hund med.

10 juli. Två personer kom fram till skyltarna, hade hund med men vände efter tillsägelse.

11 juli. Tre flanörer fram till skyltarna och två behövde tillsägelser efter att ha kommit inifrån reservatet!

13 juli. Nio besökare vid gränsen varav åtta behövde avvisas. Två kom åter inifrån reservatet och ett parasoll var uppställd i reservatet men ingen person fanns i närheten.

14 juli. Fem besökare fram till skyltningen, varav fyra behövde tillrättavisas. Två av dessa försökte tvinga sig till att ändå få sola i reservatet! Tre hundar på stranden.

15 juli. Tio personer fram till reservatsgränsen varav nio behövde avvisas. Två av dessa gick ändå in men vände efter 10 meter!! Fem hundar på stranden under dagen.

Sammantaget vandrade 135 personer fram till skyltarna under de 174 timmarna övervakningen pågick från 1 maj t.o.m. 15 juli. Av dessa behövde 75 personer informeras om skyltningen. Sammanlagt vistades 65 hundar på stranden under övervakningstid och åtskilliga nudister.

Nabben östra, 5 % överträdelser.

(Anton Krook och Erik Winlund, 20 maj t.o.m. 15 juli)

20 maj. Tre personer kom fram till gränsen men ingen överträdde.

28 maj. Nio besökare vände vid reservatsgränsen.

6 juni. Sex besökare fram till skyltarna.

15 juni. Fyra flanörer respekterade förbudet.

17 juni. Tio vandrare under dagen fram till staketet men två försökte gå in på reservatet och fick tillsägelse.

18 juni. Av femton vandrare fram till staketet behövde fem tillrättavisas om Måkläppsreservatet.

25 juni. Fem vandrare, inga överträdelser.

26 juni. Fyra vandrare, inga överträdelser.

27 juni. Åtta personer fram till gränsen, inga överträdelser.

2 juli. Sju personer fram mot reservatet men inga överträdelser. En hund på stranden intill Måkläppen.

3 juli. Noll!

4 juli. Sex vandrare, inga överträdelser.

5 juli. Tjugo personer kom fram till gränsen och alla respekterade beträdnadsförbudet.

6 juli. Sex besökare, inga överträdelser.

7 juli. Femton personer fram till staketet, inga överträdelser.

8 juli. Fyra besökare fram till skyltningen under dagen, inga överträdelser.

9 juli. Sjutton personer, inga överträdelser.

11 juli. Tolv besökare, inga överträdelser.

13 juli. Sjutton flanörer fram till skyltarna men inga överträdelser. En hund på stranden intill Måkläppen.

14 juli. Arton personer fram till skyltarna varav fyra behövde tillsägelser.

15 juli. Sexton personer vandrare under dagen fram till staketet men ingen överträdde. En lös hund på stranden!

Sammanlagt vandrare 203 personer fram till skyltarna under de 130 timmar övervakningen pågick från 20 maj t.o.m. 15 juli. Av dessa behövde endast (men dock!) 11 personer informeras om skyltningen och om varför stängslet avgränsade Måkläppen. Sammanlagt vistades tre hundar på stranden under övervakningstid.

Av kostnadsskäl fick Skanörs revlar och västra sidan av Måkläppen lämnas obevakade i år.

ÖVRIG ÖVERVAKNING

Under perioden 1 april–31 juli har naturvårdsvakten Magnus Svärd gett 50–60 tillsägelser angående lösspringande hundar, hittat 10-talet campare i naturreservaten, funnit flera motordrivna fordon på fel ställen i naturreservaten och sagt till folk angående eldning och nedskräpning.

Måkläppen 4 juni

Vädret var mulet och regnigt och inga bevakare fanns på plats. En man vandrade förbi sjömärket, dvs. långt in på beträdnadsförbudet, då han uppmärksammades av två av fågelstationens personal. Naturvårdsvakterna kunde efter kontakt inte komma.

Måkläppen 6 juli

Kvällens rastfågelräkning vid Nabben blev smått kaotisk. Anledningen till detta är ideliga uppflog, orsakade av en person, som vid upptäckten befann sig allra längst ut på Måkläppen. Sen gick personen kors och tvärs över Måkläppen på vägen tillbaka, bärandes (och viftandes!) med en lång stör, som han väl hade hittat.

Turligt nog befann sig Naturvårdsvakt Magnus Svärd just då vid Fyren och han kom snabbt ut till Nabben, där han inväntade syndaren. Denne befanns vara en icke svensktalande person från ett annat europeiskt land. Den vanliga ursäkten att man inte förstått vad som står på skyltarna framfördes förstås även denna gång.

/Lennart Karlsson, Falsterbo Fågelstation

Ljunghusen 11 juli

Två stora hundar (stora som grand danois) sprang okopplade vid Ljunghusenstranden (strandheden) fram mot Kanalen idag den 11/7 kl. 8 på morgonen. Förutom skada på naturen, sätter de säkert skräck i folk med hundrädsla. Det fanns gott om folk på badbryggan.

Stränderna förvandlas alltmer till en hundrastgård, hela året. Det är oacceptabelt!

/Per Stenberg, Höllviken